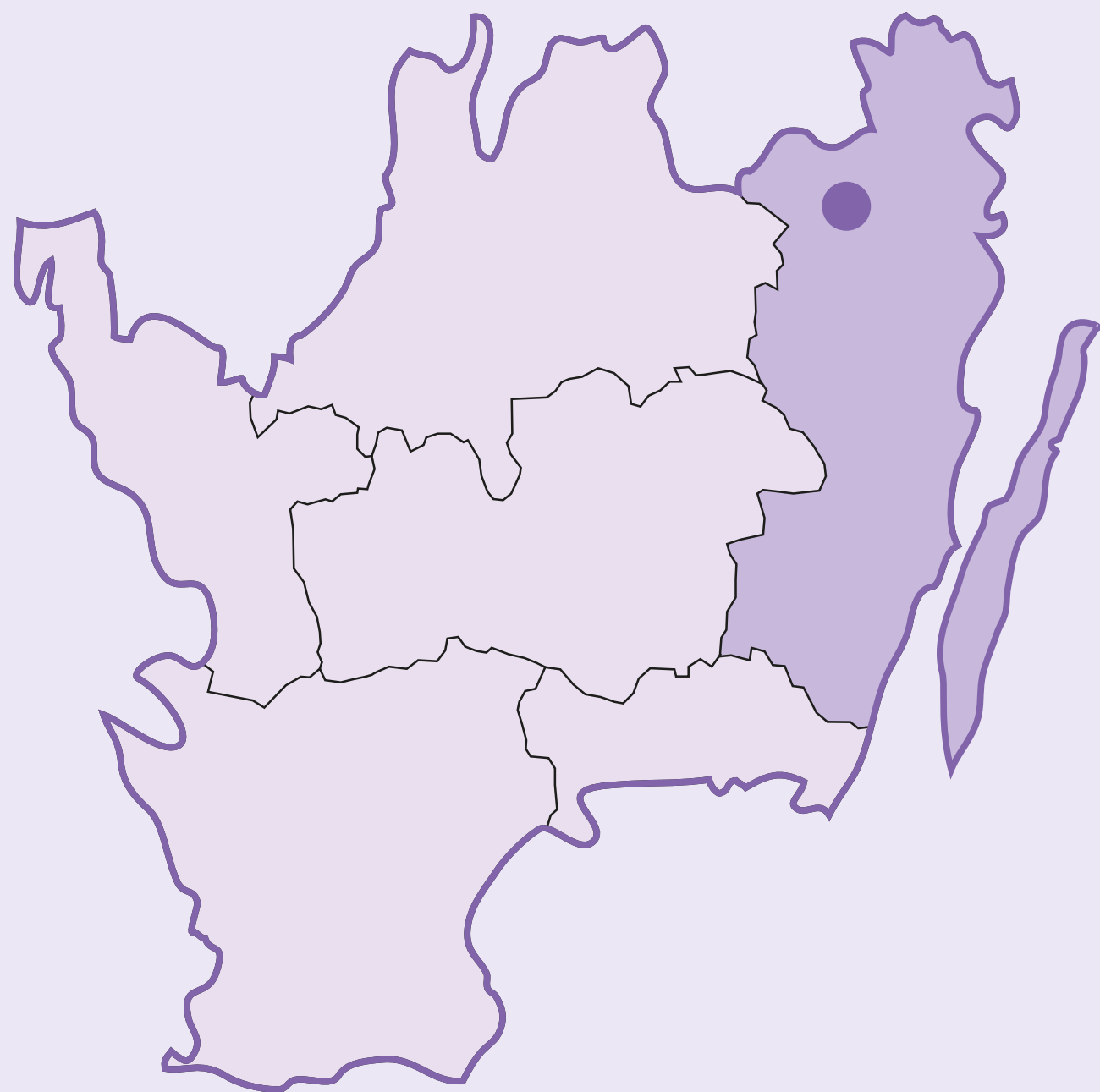

Litteraturnod Vimmerby

– nästa steg

EN UTVECKLINGSRAPPORT OM
REGION KALMAR LÄNS LITTERATURPLATTFORM

Litteraturnod Vimmerby

– nästa steg

EN UTVECKLINGSRAPPORT OM
REGION KALMAR LÄNS LITTERATURPLATTFORM

www.litteraturnodvimmerby.se
Besök: Stadshuset, Stångågatan 28, Vimmerby
Post: Vimmerby kommun, 598 81 Vimmerby

En utredning av Eric Sjöström, Erda konsult AB

Innehåll

Inledning och bakgrund	6
– Nationella och regionala litteratursatsningar	6
– Kort om Litteraturnod Vimmerby	6
– Syftet med rapporten	7
Verksamheten – inriktning och möjligheter framåt	9
– Samverkan på flera nivåer	9
– Förslag till vägledande principer för verksamheten	12
– Analys av uppdrag och inriktning	13
Verksamhetsområde 1: Barn och unga i Kalmar län skriver och läser	17
– Förslag till fokusområden	17
– Verksamheten idag	18
– Nästa steg	20
Verksamhetsområde 2: Litteraturutveckling i Kalmar län	22
– Förslag till fokusområden	22
– Verksamheten idag	23
– Nästa steg	25
Verksamhetsområde 3: RSS Litteratur – Regionsamverkan Sydsveriges beredningsgrupp för litteratur	29
– Förslag till fokusområden	30
– Verksamheten idag	31
– Nästa steg	33
– Rekommendationer avseende utvecklingen inom RSS Litteratur och "Morgondagens Pippi"	39
Organisationen – förutsättningar och resurser	40
– Treparsamverkan	40
– Viktiga förutsättningar	40
– Styrning och organisation framåt	41
– Rekommendationer	41
Sammanfattning av mål samt förslag till principer och utgångspunkter för Litteraturnod Vimmerby	44
Bilaga:	
– Nordiska samverkansparter	46
– Lista på intervjupersoner	49

Foto: Josefine Antonsson

Inledning och bakgrund

Nationella och regionala litteratursatsningar

Sverige satsar i dag både nationellt och regionalt mycket på litteratur och läsning eftersom språk, berättelser och tolkning av världen ses som en grund för demokrati, jämlikhet och delaktighet i samhället. När staten och regionerna investerar i läsning handlar det därför både om konstnärlig kvalitet och om att fler ska kunna ta del av utbildning, kultur och det offentliga samtalet, inte minst barn och unga.

Nationellt slås målet fast att alla ska kunna utveckla god läsförmåga och ha tillgång till kvalitativ litteratur, med särskilt fokus på barn, unga, socioekonomiskt utsatta områden och flerspråkiga grupper. Genom statliga bidrag till läs- och litteraturfrämjande projekt, satsningar på bemannade skolbibliotek, mer lästid och minskad skärmtid i skolan kopplas kulturpolitiken till utbildnings- och demokratipolitiken.

Regionalt omsätts dessa mål i kultur- och biblioteksplaner där litteratur lyfts som prioriterat område och där regionernas biblioteksverksamheter erbjuder stöd, riktade insatser och metoder för att stärka läsningen i alla kommuner. I Kalmar län sker detta genom Litteraturnod Vimmerby.

Andra exempel är: i Dalarna genom strukturer kring Litteraturens Hus och satsningar som "Ett läsluft för Dalarna", i Västra Götaland genom en tydlig litteraturpolitik och Unesco-satsningen Litteraturstaden Göteborg, och i Växjö/Region Kronoberg genom Det fria ordets hus med fokus på yttrandefrihet och mänskliga rättigheter.

Region Skåne har ett tydligt avsnitt om litteratur i sin regionala kulturplan 2025–2028 och utvecklar området genom satsningar på litteratur, serier och bibliotek i samverkan med bland andra Författarcentrum Syd samt genom den återkommande barn- och ungdomslitteraturfestivalen Litteralund. Region Jönköpings län har särskilda prioriterade målsättningar för litteratur som handlar om att stärka verksamheter för barn och unga, justera stödformer och utveckla arenor och nätverk för professionella författare.

Region Uppsala lyfter i sin kulturplan att litteraturen ska stärkas som konstform och att förutsättningarna för verksamma ska förbättras, medan Region Stockholm arbetar med litteraturområdet genom kartläggningar och ett brett system av kulturstöd, stöd till folkbildning och arrangörer samt satsningar via biblioteken.

Gemensamt för dessa regionala satsningar är att de bygger plattformar som gör de nationella målen konkreta i människors vardag. Genom fysiska platser, arrangemang och nätverk skapas möten mellan författare, läsare och medborgare där litteraturen både stärks som konstform och används som verktyg för social hållbarhet, demokrati och regional utveckling.

Kort om Litteraturnod Vimmerby

Litteraturnod Vimmerby är Region Kalmar läns plattform för litteraturutveckling, med särskilt fokus på barnlitteratur som konstform i Astrid Lindgrens anda. Verksamheten drivs av Vimmerby kommun på uppdrag av Region Kalmar och fungerar i dag som ett nav för litteraturutveckling. På kort tid har man lyckats etablera sig som en ambitiös aktör med många projekt lokalt, regionalt och nationellt.

Syfte och organisation

Litteraturnod Vimmerbys övergripande syfte är att främja litteraturen i Kalmar län i allmänhet och litterär utveckling i synnerhet, att värna det fria ordet och stärka litteraturen som konstform. Utifrån den starka kopplingen till Astrid Lindgrens arv arbetar Litteraturnod Vimmerby långsiktigt med att skapa arenor för litterär innovation, dialog och utbyte, med särskild betoning på barnlitteratur och ungas berättande. Organisationen drivs av Vimmerby kommun på uppdrag av Region Kalmar län och finansieras genom regionala medel och statligt stöd via Kulturrådet, i nära samverkan med ett brett nätverk av regionala och interregionala samarbetspartner.

Uppkomsten

Bakgrunden till Litteraturnod Vimmerby är både det starka litterära kulturarvet i regionen och behovet av en tydlig struktur för litteraturutveckling i Kalmar län. Förstudier och kulturpolitiska diskussioner visade att länet saknade en samlande funktion för litteraturområdet, samtidigt som Astrid Lindgrens födelsestad och de många befintliga litterära initiativen gav unika förutsättningar för en sådan satsning. Verksamheten etablerades i november 2019 som en långsiktig regional satsning på litteratur och har successivt byggts upp som en profilerad verksamhet med nationella och även internationella kontaktytor.

De första åren

Under de dryga sex år som förflutit sedan starten – varav en del inföll under pandemin – har Litteraturnod Vimmerby främst utvecklat sin roll som stödstruktur och utvecklingsmotor genom att initiera och samordna projekt, nätverk och mötesplatser i hela Kalmar län.

Regionalt och interregionalt har Litteraturnod Vimmerby fungerat som ett naturligt nav för bibliotek, skolor och andra kulturaktörer i Kalmar län och Sydsverige, med fokus på långsiktiga nätverk och mentorstrukturer som stärker både professionella författare och unga skapare.

Verksamheten har bland annat omfattat stöd till olika litteraturfestivaler, satsningar på regionförfattare och skrivresidens, projekt för litterärt skapande samt medverkan i större sydsvenska samarbeten.

Syftet med rapporten

Denna utredning ska utgöra en långsiktig plan för Litteraturnod Vimmerbys fortsatta utveckling. Utredningen gör en extern belysning av verksamhetens utvecklingsmöjligheter och undersöker också om en tydlig inriktning mot Norden bör prioriteras i det interregionala arbetet med barnlitteratur och litteratur som konstform.

Ambitionen är att Litteraturnod Vimmerby ska ta nästa steg från en uppbyggnadsfas präglad av projekt och nätverksarbete till en mer konsoliderad struktur.

Rapportförfattaren har i arbetet med utvecklingsplanen intervjuat och samtalat med en rad representanter för verksamheter och aktörer, se lista

på sid 49. Framtagandet av rapporten är gjord i nära samarbete med Litteraturnod Vimmerbys verksamhetsledare Anna Mellergård och projektkoordinator/kommunikatör Carolina Klintefelt.

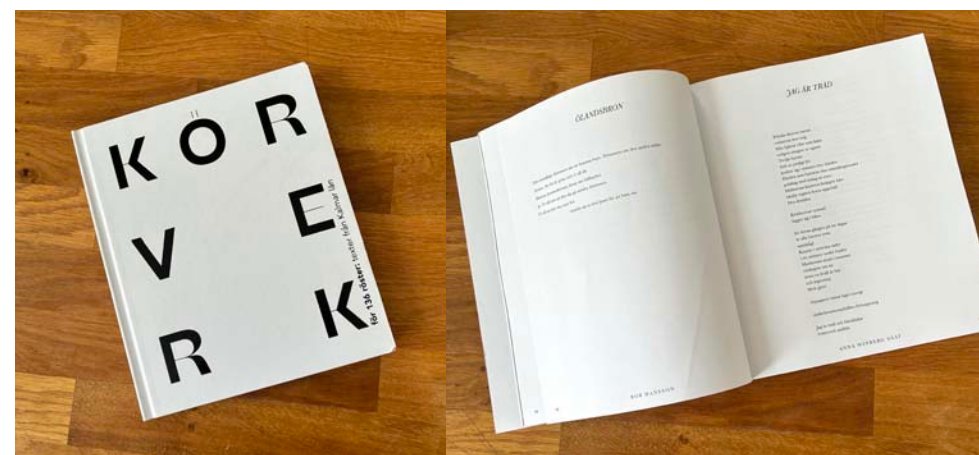
Utredningens uppdrag och mål

Uppdraget är att ta fram en flerårig utvecklingsplan som på olika sätt belyser möjligheter. I detta ingår att kartlägga och analysera utvecklingsmöjligheter av en stärkt satsning på Norden, att tydliggöra roll och förutsättningar lokalt, regionalt och nationellt samt att bedöma organisationens resurser, behov och framtida finansieringsmöjligheter. Utredningen ska också analysera möjligheterna att vidareutveckla konceptet "Morgondagens Pippi" till en återkommande nordisk mötesplats för litteratur, film och spel, och formulera handlingsplaner som kan bära en sådan utveckling över tid.

Vad en utveckling kan innebära

En fortsatt utveckling av Litteraturnod Vimmerby kan innebära att rollen som regionalt och interregionalt nav förstärks, med tydligare uppdrag och med utökade möjligheter till professionellt stöd, fortbildning och konstnärlig fördjupning kring litteratur. Samtidigt öppnas vägar för en mer uttalad nordisk profil på sikt där "Morgondagens Pippi" och andra initiativ blir återkommande arenor för kunskapsutbyte, konstnärliga samarbeten och gemensamma utvecklingsprojekt inom barnlitteratur och relaterade konstformer.

På så sätt kan Litteraturnod Vimmerby förstärka sin position som en ambitiös aktör med bärighet i många projekt lokalt, regionalt och på internationell nivå och därigenom bidra till att långsiktigt stärka litteraturens ställning i och utanför regionen.

KÖRVERK för 136 röster: texter från Kalmar län, utgiven 2020 av Litteraturnod Vimmerby i samarbete med Basebo förlag.

Martin Widmark möter unga från Skrivsommars. Foto: Ami Andersson

Verksamheten – inriktning och möjligheter framåt

Litteraturnod Vimmerby är Region Kalmar läns plattform för litteraturutveckling och arbetar i Astrid Lindgrens anda med att stärka litteratur som konstform och det fria ordet i hela länet. Uppdraget är att främja litteratur i allmänhet och litterär utveckling i synnerhet, med särskilt fokus på litteratur som konstform och på att fler ska kunna ta del av berättelser och samtal om samtiden. Verksamheten drivs av Vimmerby kommun med finansiering från Region Kalmar län och Statens kulturråd, inom ramen för regionens litteraturfrämjande ansvar.

Här nedan ges en översikt av uppdraget och de huvudsakliga delarna av verksamheten, som i rapporten är strukturerad i tre verksamhetsområden, som beskrivs mer utförligt på sidorna 17–39.

Samverkan på flera nivåer

Verksamheten vid Litteraturnod Vimmerby behöver förstås som en helhet där flera styrande nivåer samspelar: statliga mål, regional kulturplan, kommu-

nens värdegrund och därtill ett universellt uppdrag kopplat till yttrandefrihet och barnets rättigheter. Den nära kopplingen till Astrid Lindgrens stora författarskap gör verksamheten helt naturligt både nationell och internationell. Tillsammans bildar alla dessa aspekter både ramar och vägledning för hur man prioriterar och organiserar verksamheten.

Region Kalmar läns kulturplan

Litteraturnod Vimmerby är en regional verksamhet inom Region Kalmar län och grunden utgörs därför av den regionala kulturplanen¹, som anger de övergripande målen för hur regionala och tillhörande statliga kulturmedel ska användas, bland annat för litteratur, läsfrämjande och barns rätt till kultur. För Litteraturnod Vimmerby betyder det att verksamheten ska kunna visa hur projekten bidrar till dessa mål – till exempel genom att öka tillgången till litteratur i hela länet, stärka professionella kulturskapare och utveckla samarbeten mellan bibliotek, skola och civilsamhälle.

Region Kalmar läns kulturplan 2025–2028

Styrdokumentet för hur statliga och regionala kulturmedel används i Kalmar län, inom ramen för Kultursamverkansmodellen.

Utgångspunkt: Bygger på nationella kulturpolitiska mål, regional utvecklingsstrategi och dialog med kommuner och kulturliv.

Övergripande prioriteringar:

- Kultur i hela länet – både bredd (tillgång för alla) och spets (profilerade miljöer och kompetens).
- Barns och ungas rätt till kultur, bland annat genom förstärkt samverkan mellan kultur och skola.
- Förbättrade villkor för professionella kulturskapare: långsiktighet, uppdrag, rimliga ersättningar och konstnärlig frihet.
- Kultur som kraft för hållbar regional utveckling: demokrati, folkhälsa, attraktivitet, plats- och varumärkesbyggande.

Omfattade områden:

- Teater, dans, musik, museer, kulturarv, bild och form, film, bibliotek och litteratur, samt kultur för och med barn och unga.

¹ <https://regionkalmar.se/globalassets/dokument/detta-gor-region-kalmar-lan/regional-utveckling/kultur/region-kalmar-lans-kulturplan-2025-2028.pdf>

Samverkan i Region Sydsverige och RSS Litteratur

Som en del av uppdraget inom Kalmar län verkar Litteraturnod Vimmerby i ett större geografiskt och kunskapsmässigt sammanhang genom Regionsamverkan Sydsveriges beredningsgrupp för litteratur: RSS Litteratur. Genom gemensamma satsningar, erfarenhetsutbyte och utvecklingsprojekt med andra regionala aktörer kan Litteraturnod Vimmerby både bidra till och ta del av metoder, forskning och modeller för läs och litteraturfrämjande, vilket stärker kompetensen lokalt och ger större genomslag för arbetet än vad en enskild kommun eller region skulle kunna åstadkomma. Läs mer på sid 29.

Vimmerby kommun

Vimmerby kommuns värdegrund² med ansvar, mod och fantasi som ledord beskriver hur arbetet ska utföras och vilken kultur som ska prägla mötet med invånare och samarbetspartners. I praktiken kan det handla om ansvar för likvärdig tillgång och hög kvalitet, mod att lyfta svåra frågor och nya perspektiv genom litteraturen, och fantasi i form av lekfulla, kreativa metoder som knyter an till Astrid Lindgrens berättarvärld.

Statliga kulturpolitiska mål och Kultursamverkansmodellen

De statliga kulturpolitiska målen³ slår fast att kulturen ska vara en obunden och dynamisk kraft, att alla ska kunna ta del av och skapa kultur, och att särskild uppmärksamhet ska riktas mot barns och ungas rätt till kultur. Genom Kultursamverkansmodellen⁴ blir Region Kalmar län ansvarig för att omsätta dessa mål i sin kulturplan, vilket gör att Litteraturnod Vimmerby på lokal nivå i praktiken är en del av statens sätt att uppfylla kulturpolitiken.

Universellt uppdrag: litteratur, yttrandefrihet och barnkonventionen

Litteratur som konstform är nära knuten till det fria ordet, möjligheten att uttrycka sig och att ta del av andras berättelser, vilket gör yttrandefriheten till en självklar grund för uppdraget. Genom kopplingen till FN:s barnkonvention⁵ – där barns rätt till information, yttrandefrihet och deltagande i kulturlivet slås fast – får arbetet med barn och unga en tydlig rättighetsbas: barn ska inte bara få möta litteratur utan också ges reella möjligheter att själva uttrycka sig, påverka och vara medskapare.

Regionsamverkan Sydsverige, RSS

Samarbetet mellan sex regioner: Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg och Skåne. Syfte: gemensamt stärka utveckling, attraktivitet och hållbar tillväxt i Sydsverige, bland annat genom kultur. Inom kultur finns beredningsgrupper, där RSS Litteratur samlar tjänstepersoner från regionerna med ansvar för litteraturutveckling. Regionerna har en gemensam viljeinriktning att samverka kring litteratur som konstform, dela resurser och utveckla konstnärliga miljöer över länsgränserna.

Gruppens uppdrag är strategiskt:

- att identifiera gemensamma utvecklingsområden
- initiera interregionala projekt
- bygga nationella/internationella nätverk

Överenskommelsen i RSS Litteratur

En av RSS Litteraturs prioriterade satsningar 2026–2030 är att bygga en nordisk, hållbar plattform för barnlitteratur som konstform, bland annat genom mötesplatsen "Morgondagens Pippi", ett initiativ som ligger i linje med Litteraturnod Vimmerbys mål under 2025-2028 i överenskommelsen mellan Region Kalmar län och Vimmerby kommun.

Vimmerby kommuns värdegrund

Värdegrunden är beslutad av kommunfullmäktige och ska genomsyra all kommunal verksamhet.

- Ansvar: Handla utifrån helhetsperspektiv, stå upp mot främlingsfientlighet och kränkningar, följa fattade beslut och visa respekt för människor och resurser.
- Mod: Våga prova nya lösningar, stå upp för mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar och vara öppen för olikheter och det obekanta.
- Fantasi: Se möjligheter, ge hopp, bjuda in till delaktighet och stimulera kreativitet och skapande, särskilt bland barn och unga.

Kommunen betonar ett särskilt ansvar för att bevara och utveckla kulturarvet efter Astrid Lindgren och att bli en nationell arena för barnlitteratur.

En lokal kulturplan 2024–2027 och en kulturgaranti säkerställer att alla barn och unga får återkommande kulturupplevelser och eget skapande genom skola, bibliotek, kulturskola och samarbeten med professionella kulturaktörer.

De nationella kulturpolitiska målen

Övergripande mål

- Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.
- Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.
- Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

För att nå målen ska kulturpolitiken

- Främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och eget skapande.
- Främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.
- Främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.
- Främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.

Kultursamverkansmodellen

Ett system där staten samlat fördelar kulturmedel via Kulturrådet till regionerna, som i sin tur fördelar dem vidare till regionala kulturverksamheter. Alla regioner utom Region Stockholm ingår i modellen. Syftet är att föra kulturen närmare medborgarna och ge regionerna större ansvar och frihet inom kulturområdet.

Tillvägagångssätt:

- Varje region tar fram en flerårig regional kulturplan i samverkan med kommuner och efter samråd med civilsamhälle och professionella kulturskapare.
- Staten beslutar om den samlade statliga ramen; region och kommuner medfinansierar och ansvarar för genomförandet av verksamheterna.

FN:s barnkonvention

Ett internationellt, juridiskt bindande avtal om barns rättigheter som antogs av FN:s generalförsamling 1989 och gäller barn upp till 18 år. Barnkonventionen blev svensk lag 2020. Staten är ytterst ansvarig för att genom lagstiftning, resurser och uppföljning se till att alla barns rättigheter förverkligas.

Grundprinciper:

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde – inget barn får diskrimineras.
- Barnets bästa ska alltid beaktas i alla beslut som rör barn.
- Varje barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling – fysisk, psykisk, social och kulturell.
- Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och bli lyssnade på i frågor som rör dem.

Centrala rättigheter i urval: Rätt till utbildning, hälsa, skydd mot våld, utnyttjande och diskriminering samt rätt till lek, vila och fritid.

² <https://www.vimmerby.se/download/18.6914aeeb19319a5889259c/1731317725844/Styrmodell%20f%C3%B6r%20Vimmerby%20kommun.pdf>

³ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/kultur/mal-for-kultur/>

⁴ <https://www.kulturradet.se/i-fokus/kultursamverkansmodellen/kultursamverkansmodellen/>

⁵ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag2/>

Hur delarna hänger ihop i Litteraturnod Vimmerby

Tillsammans kan dessa nivåer beskrivas som en sammanhängande kedja: de statliga kulturpolitiska målen ger inriktningen, regionens kulturplan konkretiserar vad detta betyder i Kalmar län, och Vimmerby kommuns värdegrund anger hur arbetet ska utföras och upplevas lokalt. Litteraturnod Vimmerby blir

därmed en plattform där internationella rättigheter i form av barnkonventionen, nationell kulturpolitik, regionala och interregionala prioriteringar samt lokal identitet möts – och där varje projekt kan visa hur det samtidigt uppfyller regionens mål, bidrar till samverkan i Sydsverige, bär kommunens värdeord och stärker barns och ungas rätt till litteratur, yttrandefrihet och delaktighet.

Förslag till vägledande principer för Litteraturnod Vimmerbys verksamhet:

- 1. Barnperspektiv och berättandets kraft
Verksamheten utgår från Astrid Lindgrens syn på barnet, litteraturen och berättandets kraft, där barn och unga ses som kompetenta med rätt att skapa, uttrycka sig och bli lyssnade på.
- 2. Litteratur som konstform
Litteratur, med särskilt fokus på barn- och ungdomslitteratur, utvecklas och stärks som konstform med tyngd på kvalitet, fördjupning, konstnärlig frihet och goda villkor för yrkesverksamma författare och andra litterära aktörer.
- 3. Demokrati, yttrandefrihet och mänskliga rättigheter
Verksamheten vilar på demokratiska värderingar och barnets rättigheter, med särskilt fokus på yttrandefrihet, konstnärlig frihet och barns och ungas möjlighet att delta i det offentliga samtalet genom läsning och eget skapande.
- 4. Långsiktiga strukturer genom samverkan
Programpunkter och aktiviteter planeras och genomförs i nära samverkan med skolor, bibliotek, civilsamhälle, kulturinstitutioner och andra relevanta aktörer för att bygga långsiktiga, hållbara strukturer som stärker läsning, skrivande och litteraturens ekosystem.
- 5. Regional förankring och internationell utblick
Arbetet utgår från en stark regional förankring och utvecklas genom nationella och internationella samarbeten, med särskilt fokus på nordiska relationer, kunskapsutbyte och gemensamma satsningar på barnlitteratur som konstform.

Analys av uppdrag och inriktning

Litteraturnod Vimmerby har ett mångbottnat uppdrag där konstnärlig utveckling, kulturpolitik och regional platsutveckling sammanfaller, med barnlitteratur som konstform som tydlig kärna. Verksamheten rör sig samtidigt lokalt, regionalt, interregionalt, nationellt och internationellt, vilket skapar både stora möjligheter och en hög grad av organisatorisk komplexitet.

Uppdraget präglas starkt av rollen att upptäcka, stötta och coacha nya litterära röster, med fokus på att långsiktigt utveckla författarskap och litterära praktiker snarare än enbart enskilda arrangemang. Samtidigt finns ett tydligt kulturpolitiskt uppdrag: att säkra villkor och arvodesnivåer för författare och skribenter, föra dialog med nationella aktörer samt arbeta för att förbättra arbetsvillkoren för litterära upphovspersoner i Kalmar län.

Litteraturnod Vimmerbys verksamhetsplan kopplar detta uppdrag tydligt till Region Kalmar läns kulturplans mål genom författarstipendier, stöd till litterära evenemang, krav på rekommenderade arvoden och en aktiv roll i att utveckla nya samverkansformer med kommuner, bibliotek och organisationer i hela länet. Litteraturnod Vimmerby arbetar också med feriepraktik, digitala träffar, gemensam evenemangskalender och satsningar som "Morgondagens Pippi" och samarbeten med till exempel ALMA-kansliet, Svenska Barnboksakademin och IBBY binder samman det regionala uppdraget med ett nationellt och nordiskt/internationellt fält.

Komplext uppdrag

Komplexiteten – och styrkan – i verksamheten ligger i att Litteraturnod Vimmerby samtidigt är lokal motor, regional plattform och interregional samarbetspart inom RSS Litteratur, med ett uttalat ansvar både för läsfrämjande och för litteraturfrämjande på konstnärlig nivå. Verksamheten ska både förankras i Vimmerbys vardag – som "litteraturstad" – och bära ett regionalt mandat från Region Kalmar län samt bidra till satsningar som "Morgondagens Pippi" inom Regionsamverkan Sydsverige, vilket ställer höga krav på styrning, rolltydlighet och prioriteringar.

På sid 40 beskrivs närmare om styrning och organiserig.

Styrkor och kvaliteter

En central styrka är den starka lokala och symboliska förankringen i Astrid Lindgrens barndomsstad, där hennes barndomshem Näs med tillhörande kulturverksamhet, Astrid Lindgrens Värld och det barnlitterära arvet ger Litteraturnod Vimmerby en unik trovärdighet och dragningskraft i frågor

om barnlitteratur som konstform – nationellt och internationellt.

Verksamheten uppfattas som kreativ, kostnads-effektiv och flexibel; med små resurser lyckas man skapa betydande effekt genom residens, konferenser, främjandeinsatser gällande läsning och skrivande och samarbeten som binder ihop skolor, bibliotek, kulturskola och civilsamhälle.

Geografiskt fyller Litteraturnod Vimmerby en viktig funktion i norra delen av Kalmar län där kulturinstitutionerna är färre, vilket gör placeringen kulturpolitiskt ytterligare motiverad och ger Region Kalmar län en tydlig nod för litteraturutveckling utanför centralorten Kalmar.

Vimmerbys goda rykte nationellt, och möjligheten att via samarbetet inom Regionsamverkan Sydsverige inom konceptet "Morgondagens Pippi" bygga forsknings- och residensspår, pekar på potentialen att stegvis utvecklas mot ett nationellt centrum av internationell betydelse för barnlitteratur som konstform.

Utvecklingsmöjligheter och nästa steg

Litteraturnod Vimmerby står inför en rad utvecklings-möjligheter där både lokal förankring och tydlig styrning kan bli viktiga drivkrafter framåt gällande verksamhetsutveckling. Lokalt och regionalt är det en stor potential att stärka kännedomen om verksamheten genom att än tydligare synliggöra Litteraturnod Vimmerby som medarrangör i olika kulturella och litterära evenemang och sammanhang, fortsätta knyta an till Astrid Lindgrens arv och visa hur verksamheten bidrar till Vimmerbys och regionens identitet, platsutveckling och näringsliv – inte minst genom aktiviteter som kan förlänga besöks-säsongen och skapa livskraft under lågsäsong.

Genom att klargöra roller, ansvar och finansiella mandat i styrningen kan samarbetet mellan Litteraturnod Vimmerby, Vimmerby kommun och Region Kalmar bli mer transparent och handlingskraftigt, samtidigt som balansen mellan regionalt uppdrag och internationella ambitioner kan användas strategiskt för att profilera Kalmar län inom barnlitteratur som konstform. Med ett förtydligat kulturpolitiskt uppdrag, tydliga mål och effektformuleringar och stärkt närvaro i kommunens och regionens kanaler har Litteraturnod Vimmerby goda förutsättningar att förstärka positionen som nav för barnlitteratur i länet och som nyckelaktör inom konceptet "Morgondagens Pippi", i samverkan med RSS Litteratur.

I detta ligger också möjligheten att skarpare definiera Litteraturnod Vimmerby som litteraturfrämjande aktör – med fokus på konstnärlig utveckling, goda

villkor för upphovspersoner och professionella arvoden – i komplement till andra läsfrämjande insatser, vilket stärker argumenten för författar-residens och konstnärligt modiga program.

Konkreta kommande steg kan vara att utveckla långsiktiga satsningar som "Morgondagens Pippi" i biennal form och i en nordisk kontext, pröva en tydligare roll som regional koordinatör för att stärka RSS-initiativet och bygga en stabil organisatorisk hemvist med strategisk finansieringsplan, definierade tjänsteprofiler och politisk förankring – så att Litteraturnod Vimmerby successivt kan ta steget från projektform till etablerad institution för barnlitteratur, rotad i Vimmerby men verksam i hela länet, Norden och världen.

- Litteraturnod Vimmerbys mål under 2025–2028 i överenskommelse mellan Region Kalmar län och Vimmerby kommun**
- Skapa nya former för samverkan med kommuner och organisationer i hela länet kring litterära arrangemang och författarbesök.
 - Med utgångspunkt i Vimmerbys litterära kulturarv Astrid Lindgren utveckla samarbeten med nationella och internationella institutioner i syfte att lyfta barnlitteratur som konstform.
 - Skapa en interregional plattform inom Regionsamverkan Sydsverige med fokus på nya berättelser för barn och unga i tvärkonstnärliga möten.
 - Förbättra villkoren för litterära upphovspersoner i Kalmar län.

- Litteraturnod Vimmerby – ett urval händelser och aktiviteter 2026**
- Uppstartsmöten inför Skrivsommars och Läsa Åger i Kalmar län, 21 jan
 - Kulturarven i Kalmar län, 23 jan
 - Folk & Kultur, Eskilstuna. 4 – 7 feb, arrangemang av två seminarier. Ett i samarbete med Svenska Pen och ett i samarbete med Språkmuseet där bland annat Kalmar läns skrivambassadör för unga Amena Alsameai liksom länets tidigare regionförfattare Tove Folkesson medverkar
 - Utdelning av författarstipendiet 2026, Kalmar stadsbibliotek, 3 mars
 - Poetry Slam med workshops i Vimmerby, Kalmar, Färjestaden och Västervik, samt länsfinal på Byteatern Kalmar länsteater, Kalmar, 3/2, 9/2, 12/2 och 23/2
 - AiR Vimmerby, 24 mars – 13 april
 - Möte med residensförfattare 1, 25 mars, Vimmerby bibliotek
 - Möte med residensförfattare 2, 1 april, Vimmerby bibliotek
 - Möte med residensförfattare 3, 8 april, Vimmerby bibliotek
 - KulturCrew, inspirationsföreläsning på Ölands folkhögskola 22 april
 - KulturCrew, inspirationsföreläsning på Oskarshamns folkhögskola 29 april
 - ALMA-priset kungörs i april i samband med Bologna Children's Book Fair. ALMA-pristagaren kommer i samband med utdelningen i juni till Vimmerby
 - Smålands Författarsällskap, författarlunch samt litterärt program öppet för allmänheten, Kalmar, april
 - Kulturfestival, Hultsfred, maj (författarsamtal)
 - Den stora läsutmaningen, nationell läsutmaning för årskurs fyra, besök i Vimmerby i maj/juni
 - Läs & skriv! Feriepraktik som författare (Skrivsommars) samt högläsare (Läsa Åger) i Vimmerby, Hultsfred, Västervik, Emmaboda, Nybro, Kalmar, Emmaboda m fl kommuner, juni – juli – augusti
 - Litteraturfestivalen ÖLitt 24 juli, Himmelsberga museum
 - IBBY World Congress, Ottawa, Kanada, 6 – 9 aug
 - En dag med Moberg, Emmaboda kommun, 21 – 22 aug Littfestival + 22 aug Moberg
 - Ölands Barnkulturfestival, Himmelsberga Museum, 13 – 14 sep
 - Bokmässan Göteborg med Kalmar läns skrivambassadör för unga, 24 – 27 sep
 - Banned Books Week Sverige. Litteraturnod Vimmerby samverkar med aktörer i hela Kalmar län, 4 – 10 okt
 - Morgondagens Pippi, mötesplats för nya berättelser för barn och unga, Varberg, 15 – 16 okt
 - Vimmerby berättar - Kalmar läns litteraturfestival, oktober
 - Forskarresidens i Vimmerby, 2 – 22 nov
 - Emilpriset delas ut i samarbete med Smålands Akademi, under Astrid-veckan, 14 nov
 - Författarstipendium 2027 utlyses. Ansökningar, urval (utlyses 15 dec)

- Ett urval av verksamheter och organisationer som Litteraturnod Vimmerby idag på olika sätt samverkar med**
ALMA – Astrid Lindgren Memorial Award	Litteraturscen Kalmar län - Poetry Slam
Anna Rydstedt-sällskapet	Linnéuniversitetet
Astrid Lindgren-skolan	Länsmusiken i Kalmar län
Astrid Lindgrens Näs	Nationellt nätverk för läs- och litteraturfrämjande – NÄLLI
Astrid Lindgrens Värld	Rabén & Sjögren
Astrid Lindgrens Vimmerby AB	Region Blekinge
Astrid Lindgren-sällskapet	Region Halland
Barnkulturfestival Öland	Region Jönköpings län
Bonnier Carlsen	Region Kalmar län
Bonniers familjestiftelse	Region Kronoberg
Bokmässan i Göteborg	Region Skåne
Bullerbydagen i Vimmerby	Regional biblioteksutveckling, Kalmar län
Byteatern Kalmar Länsteater	Regionsamverkan Sydsverige – RSS Litteratur
Dansutvecklaren i Kalmar län	Riksteatern
Den stora läsutmaningen	Smålands Akademi
Det fria ordets hus Växjö	Smålands författarsällskap
Erik Johan Stagnelius-sällskapet	Språkmuseet
Fabulafon	Stadsmuseet Näktergalen Vimmerby
Filmbyn Småland	Svenska Barnboksakademien
Filmregion Sydost	Svenska barnboksinstitutet
Folk och kultur	Svenska Förläggareföreningen
Fryshuset Sydost	Svenska PEN
Författarcentrum Syd	Statens kulturråd
Himmelsberga museum	Vimmerby berättar – Kalmar läns litteraturfestival
ICORN – International Cities of Refuge Network	Vimmerby bibliotek
IBBY – International Board on Books for Young People	Vimmerby kommun
People	Villa Vimmerby
Kalmar konstmuseum	Vilhelm Moberg-sällskapet
Kulturarven i Kalmar län	Ölands Dramatiska Teater
Kulturskolan i Vimmerby kommun	ÖLitt – Ölands litteraturfestival

Vimmerby berättar 2023. Gabriella Håkansson, Alexandra Urisman Otto och Peter Alestig.
Foto: Litteraturnod Vimmerby

Amena Alsameai utsågs till skrivambassadör 2025. Foto Josefine Antonsson.

Verksamhetsområde 1: Barn och unga i Kalmar län skriver och läser

En central del av Litteraturnod Vimmerbys verksamhet är att väcka lust till litteratur bland barn och unga. Det handlar dels om att få yngre att uttrycka sig via skrivande, dels om att inspirera till ökad läsning av berättelser av olika slag. I Sverige har ungas läsande och skrivande länge varit en angelägen fråga, inte minst mot bakgrund av de senaste mätningarna som visar tydligt sjunkande läsförståelse.

Med Astrid Lindgrens författarskap som tydlig utgångspunkt kan Litteraturnod Vimmerby, med ansvar, mod och fantasi, arbeta pionjärt och målinriktat med skriv- och läsfrämjande insatser, eftersom barn och unga behöver få uttrycka sig, bli sedda och upptäcka världen, andra människor, kulturer och språk.

Till skillnad från många andra regionala utvecklare inom litteraturområdet arbetar Litteraturnod Vimmerby även direkt med att nå barn och unga. Viktiga samverkanspartner är folkbibliotek och skolor i länets kommuner, biblioteksutvecklingen inom Region Kalmar län, förlag samt andra aktörer som både stärker barn och unga och sprider litteratur och kultur på olika sätt.

Denna del av verksamheten har initierats och etablerats genom olika projekt och kan förhoppningsvis i nästa steg koordineras, drivas och vidareutvecklas av en dedikerad barn- och ungdomskonsulent inom Litteraturnod Vimmerbys skriv- och läsfrämjande arbete.

Förslag till fokusområden för Litteraturnod Vimmerbys arbete för barn och unga i Kalmar län:

- **Att aktivera och sprida lust** hos barn och unga i Kalmar län att skriva och läsa.
- **Att i samverkan med skolor, bibliotek och andra relevanta aktörer** öka barn och ungas kunskap om det skrivna ordets betydelse, om yttrandefrihet och konstnärlig frihet.
- **Att i samverkan med organisationer i och utanför Kalmar län** fördjupa arbetet kring yttrandefrihet och demokrati genom att pröva nya metoder för att inspirera barn och unga att utveckla sitt kreativa skrivande.

Verksamheten idag

Litteraturnod Vimmerby har genom en rad projekt initierat ett brett skriv- och läsfrämjande arbete för barn och unga i Kalmar län, från skrivambassadörsuppdrag och feriepraktik som författare, till läsutmaningar, läslovssamverkan och stöd till olika litterära evenemang. Genom samarbeten med skolor, bibliotek, kulturinstitutioner och civilsamhälle skapas återkommande aktiviteter där barn och unga får läsa, skriva, uppträda och möta nya berättelser – både som publik och som medskapare.

Kalmar läns skrivambassadör för barn och unga

Litteraturnod Vimmerby är först i landet med att utse en skrivambassadör för unga. Satsningen på hedersuppdrag som Skrivambassadör för unga i Kalmar län syftar till att öka både skriv- och läslust. Amena Alsameai från Vimmerby är känd för en yngre publik som sångerska och låtskrivare och är utsedd till den första skrivambassadören med uppdrag under 2025 – 2027.

Litteraturnod Vimmerby organiserar och tar kontakter genom det egna nätverket så att skrivambassadören får tillgång till såväl regionala som nationella arenor och mötesplatser där pedagoger, kreatörer och förmedlare som arbetar med barn och unga finns. Förhoppningen är att skolor, fritidsgårdar och bibliotek i hela Kalmar län ska bjuda in skrivambassadören som en del i det skriv- och läsfrämjande arbetet. Litteraturnod Vimmerby ska sprida kunskap och erfarenheter från skrivambassadörens arbete som fler kommuner och regioner i landet kan ha nytta av.

Skrivsommars och Läsa Äger – feriepraktik som författare

Med projektmedel från Kulturrådets utlysning "Mer läsning" fortsätter arbetet med feriepraktiken "Skrivsommars" och "Läsa Äger". Litteraturnod Vimmerby har ett övergripande samordningsansvar för hela länet och genomför "Skrivsommars" i samarbete med Byteatern Kalmar länsteater i den södra delen och med Vimmerby kommun i den norra.

Ett samarbete har inletts med "Läsa Äger", ett projekt som koordineras nationellt av Bonniers familjestiftelse och initiativtagaren Anneli Glamsare, ledamot i det nationella Läsrådet.

2021 publicerades Skrivsommars texter i antologin "Bara för en stund", 2024 utkom antologin "Alla spår du gjort". En ny antologi med samlade texter från Skrivsommars planeras år 2026. I samband med boksläppet arrangeras Ung Scen med uppläsningar på Byteatern Kalmar länsteater.

Den stora läsutmaningen

Den stora läsutmaningen är en nationell tävling som ökar "läskonditionen" och läslusten hos landets tioåringar. Till tävlingen, som drivs gemensamt av Rabén & Sjögren, Bonnier Carlsen, Natur & Kultur samt AdLibris, med stöd från bland andra Astrid Lindgren AB, bjuds Sveriges alla fjärdeklasser in. Varje hösttermin tävlar eleverna i årskurs 4 om vilken klass som läst flest minuter.

Det bjuds på ett inspirerande program hela hösten och vinnarna får åka på klassresa till Astrid Lindgrens Vimmerby där man får besöka Astrid Lindgrens Värld, Astrid Lindgrens Näs och Filmbyn Småland i Mariannelund. Litteraturnod Vimmerby är värdar på plats. 2026 utökas satsningen när Kalmar läns skrivambassadör bjuds in till Astrid Lindgrens Näs då vinnarklassen kommer till Vimmerby.

Läslov i Kalmar län

Höstlovet vecka 44 är också Läslov, då läsning och berättelser lyfts extra mycket på bibliotek och i skolor. Litteraturnod Vimmerby medverkar i planeringen tillsammans med regional biblioteksutveckling och bidrar med rådgivning, programidéer och kontakter för aktiviteter som författarbesök, skrivverkstäder och högläsning.

Stöd till festivaler och evenemang

Litteraturnod Vimmerby ger stöd i form av delfinansiering och/eller rådgivning till en rad litteraturfrämjande evenemang riktade mot barn och unga runt om i regionen.

Festivalen Vimmerby berättar, vars huvudarrangör är Vimmerby kommun, se sid 25, har ett gediget program för barn, däribland en Ung Scen där bland annat Skrivsommars deltagare och Lilla Augustprisnominerade samt vinnare bjuds in att läsa sina texter. Ölands barnkulturfestival på Himmelsberga museum i september varje år är ytterligare ett viktigt arrangemang som Litteraturnod Vimmerby stöder. 2026 kommer Emmaboda kommun med stöd av Litteraturnod Vimmerby initiera en ny litteraturfestival i samband med den klassiska Mobergdagen. Workshops är inplanerade med Skrivambassadören i Kalmar län samt en ung scen med uppläsning av egna texter av unga som deltagit i Skrivsommars.

Fabulafon är en novelltävling för högstadieungdomar i Vimmerby kommun som arrangeras av Kulturskolan, Vimmerby bibliotek och Astrid Lindgren-skolan. Tävlingen är öppen under våren, och priserna delas ut på Bullerbydagen i juni. Litteraturnod Vimmerby står för priserna.

Unga från Skrivsommars läser egna texter på Morgondagens Pippi 2024. **Skrivarworkshop** med Amena Alsameai på Byteatern Kalmar Länsteater 2025. Foto: Josefine Antonsson, Ami Andersson

Nästa steg

Framåt vill Litteraturnod Vimmerby både fördjupa pågående satsningar och ta nya steg för att stärka ungas läsning, skrivande och demokratiska delaktighet i hela Kalmar län genom ökad samverkan med länets infrastruktur – bibliotek, skolor, författarföreningar, kommuner och olika kulturaktörer – där fler litterära evenemang, fördjupat samarbete med bland annat Svenska PEN, Fryshuset och länets folkbibliotek samt ett ökat fokus på ALMA-pristagare och censurerad litteratur skapar nya ingångar till läslust, eftertanke och eget skapande för barn och unga.

För att lyckas med de nya och förstärkta satsningarna behövs en förstärkt bemanning inom organisationen inte minst inom barn- och ungdomsarbetet, se förslag sid 41.

Stödja fler litterära evenemang

Målet är att uppmuntra och säkerställa att fler litterära evenemang riktade specifikt till barn och unga genomförs runt om i regionen, till exempel festivaler, författarträffar, skrivverkstäder och läsdagar. Litteraturnod Vimmerby ska bidra med rådgivning, nätverk och i vissa fall delfinansiering så att kommuner, studieförbund, föreningar och andra arrangörer vågar utveckla nya format och stärka de satsningar som redan finns.

Öka kunskap om yttrandefrihet

Genom samverkan vill Litteraturnod Vimmerby öka kunskapen och intresset för yttrandefrihet i Kalmar län exempelvis genom Svenska PEN:s satsning "Hotade ord" för högstadie- och gymnasieelever. Yttrandefrihet är en grundläggande mänsklig rättighet och avgörande för demokratin, där kultur och konstnärliga friheter ofta hör till det första som angrips av auktoritära krafter. Genom att lyfta konstnärlig frihet – som sällan uppmärksammas lika mycket som journalistik och pressfrihet – stärks förståelsen för kulturens roll i ett öppet samhälle.

Svenska PEN samarbetar i projektet med skolor, bibliotek och hotade utländska författare för att öka kunskapen om hoten mot det fria ordet och ge fler verktyg att delta i samtalet. Projektet erbjuder utbildningsmaterial, övningar, skolbesök och biblioteksprogram som bokcirklar, högläsningar, digital fortbildning och författarbesök.

Få fler röster att höras

I samverkan med Fryshuset i Kalmar län vill Litteraturnod Vimmerby initiera workshops, skrivarkollo och skrivarkurser på Fryshusets olika mötesplatser i Kalmar, Nybro och Oskarshamn. Fryshuset i Kalmar

län arbetar med ungas delaktighet, inflytande och framtidsmöjligheter utifrån ett tydligt landsortsperspektiv. Genom insatser som "Min Framtid", "Barn till ensamma mammor", "NextGen Solutions" och "United Sisters" stärks ungas självkänsla, möjligheter till studier och arbete samt tillgång till trygga gemenskaper och förebilder.

Målet med samarbetet är att fler unga ska bli inspirerade till att upptäcka nya författarskap och även att skriva sina egna historier. En vision är att arrangera skrivkollo för barn och unga från socioekonomiskt utsatta områden på Astrid Lindgrens Värld och Astrid Lindgrens Näs.

Öka kunskap och utveckla aktiviteter kring ALMA-priset

För att introducera olika författarskap och sprida intresset för ALMA-pristagare bland barn önskar Litteraturnod Vimmerby genomföra och även inspirera andra till att genomföra återkommande aktiviteter med fokus på Astrid Lindgren Memorial Award, ALMA.

Ett exempel är läsestunder för de yngre barnen med bilderböcker av Eva Lindström, Baek Heena eller Maurice Sendak, där man läser högt i mindre grupper, använder tydligt bildstöd, röst och rörelse, och låter barnen samtala om bilderna, känslorna och händelserna i berättelsen. Genom att variera titlarna och återkomma till samma författare skapas igenkänning och nyfikenhet, samtidigt som barnen får möta ett brett spektrum av uttryck, språk och perspektiv redan i tidig ålder.

Litteraturnod Vimmerby vill sprida mer kunskap till skolor och bibliotek inom Kalmar län om de olika författarskapen kopplade till ALMA-priset. ALMA-kansliet erbjuder en hel verktygslåda för skolor och bibliotek som vill arbeta läsfrämjande med utgångspunkt i priset och dess pristagare. Kärnan är läsguiderna till en rad pristagare, med förslag på frågor, teman och övningar som gör det enkelt att hålla boksamtal, analysera texter och koppla läsningen till undervisningen.

Utöver läsguiderna finns material som kan beställas eller laddas ner från hemsidan, till exempel översikter över pristagarna, inspirerande texter om hur priset kan användas i läsprojekt och det argumenterande materialet "17 skäl för barnboken" som kan användas i diskussioner om varför barn- och ungdomslitteratur är viktig. ALMA lyfter också Kulturrådets satsning "Väck boken!", vilket ger lärare och bibliotekarier fler idéer, metoder och samarbeten för att väcka läslust hos barn och unga.

Inför ALMA-jubileet 2027 finns idén att skapa ett läsfrämjande projekt kring en läspaviljong med fokus på ALMA-priset, se sid 27.

Lyfta starka röster för unga

Litteraturnod Vimmerby önskar lyfta fram författarskap kopplade till yttrandefrihet och läsning för högstadiet och gymnasiet, både på skol- och folkbiblioteken runt om i Kalmar län.

Även regeringen uppmärksammar detta ämnesområde. Kungliga biblioteket har i uppdrag att utreda hur förbjuden och censurerad litteratur, historiskt och internationellt, kan samlas och göras tillgänglig för forskning. Uppdraget bygger på KB:s roll som nationalbibliotek och nationell forskningsinfrastruktur: att stärka forskningens möjligheter, värna demokrati och yttrandefrihet samt bevara litteratur för framtiden. Syftet är att ge forskare bättre underlag för att förstå censur och hot mot demokratiska värden, och uppdraget kompletterar redan pågående satsningar som Malmö stads arbete och Dawit Isaak-bibliotekets databas över censurerad litteratur.

För Litteraturnod Vimmerbys del skulle det kunna ske genom ett urval av författarskap med utgångs-

punkt förslagsvis på ALMA-pristagare, IBBY-uppmärksammade titlar och så kallade "förbjudna böcker" – "Banned books".

På biblioteken i länet skulle man kunna skapa särskilda hyllor och utställningar där ungdomsromaner och grafiska verk lyfts fram tillsammans med information om Astrid Lindgren Memorial Award, IBBY:s arbete för barns och ungas litteratur samt de svenska insatserna kring "Banned Books Week" och censurerad litteratur.

För elever i högstadiet och gymnasiet skulle biblioteken kunna arrangera bokcirklar, klassbesök och tematiska läsningar där deltagarna får diskutera varför vissa berättelser ifrågasätts, hur censur fungerar och vilken roll litteraturen spelar för ungas demokratiska delaktighet. Varje träff kan kombinera gemensam läsning med strukturerade samtal, skrivövningar eller kreativa uttryck, så att eleverna får verktyg att reflektera över sina läsupplevelser och koppla dem till sin egen vardag och sina rättigheter.

ALMA-pristagaren Marion Brunet besöker Astrid Lindgrens skola 2025. Foto: Josefine Antonsson

Verksamhetsområde 2: Litteraturutveckling i Kalmar län

Litteratur, bibliotek och läsfrämjande är kulturpolitiskt prioriterade områden såväl nationellt som i Region Kalmar läns kulturplan 2025 – 2028. Läsning är en grundförutsättning för demokrati, bildning, delaktighet och därmed också för en hållbar regional samhällsutveckling. Ett rikt litteraturliv ger människor i alla åldrar tillgång till språk, reflektion och kritiskt tänkande och skapar förutsättningar för ett offentligt samtal där många röster får komma till tals.

Författare, översättare, illustratörer och andra litterära aktörer utgör en central del av detta ekosystem genom att skapa de berättelser som läses i hem, skolor, bibliotek och digitala miljöer. Goda arbetsvillkor, rimliga ersättningar och professionella sammanhang är därför avgörande både för den

enskilda yrkesutövaren och för att hela regionen ska kunna ha ett levande och mångsidigt litterärt utbud, som i sin tur bidrar till social hållbarhet, attraktivitet och lokal utveckling.

I Kalmar län spelar folkbibliotek, studieförbund, folkhögskolor, högskola, civilsamhällets föreningar och de litterära sällskapen en viktig roll genom att ordna evenemang, studiecirklar, festivaler och kurser som gör litteraturen närvarande i människors vardag. Tillsammans bidrar dessa aktörer till att stärka läsvanor, språkutveckling och kulturell kompetens hos hela befolkningen – oavsett ålder, bakgrund eller bostadsort – och därmed till en långsiktigt hållbar och kunskapsbaserad regional samhällsutveckling.

.....

Förslag till fokusområden för Litteraturnod Vimmerbys arbete med litteraturutveckling inom Kalmar län:

- **Stärka författares och andra litterära aktörers villkor och förutsättningar** genom samverkan med regional biblioteksutveckling, kommunala bibliotek, regionala kulturinstitutioner, civilsamhälle, studieförbund och andra relevanta aktörer.
- **Sätta ljuset på och synliggöra författarskap**, skapa fler mötesplatser för författare samt mellan författare och läsare.
- **Utveckla kontakter och samarbeten** som stärker regionen som en nationell och internationell mötesplats för barnlitteratur som konstform.

.....

Verksamheten idag

Litteraturnod Vimmerby arbetar brett för att stärka litteraturens ställning i Kalmar län genom att stödja arrangörer, föreningar och institutioner, förbättra författares villkor och skapa fler mötesplatser mellan litteratur och publik. Insatserna spänner från rådgivning, nätverk och ekonomiska stödformer till stipendier, residens, digitala verktyg och regionala samarbeten inom skola, bibliotek och kulturliv. Tillsammans bidrar dessa delar till att förvalta viktiga litterära arv, stimulera nytt skrivande, göra litteraturen synlig i hela regionen och stärka Kalmar läns profil som en levande litteratur- och berättarregion.

Stödja litterära event i Kalmar län

Att uppmuntra och stödja initiativ till litterära arrangemang i hela Kalmar län är en central uppgift för Litteraturnod Vimmerby. I dag sker samverkan med bland andra Vimmerby kommuns litteraturfestival Vimmerby berättar, ÖLitt – Ölands litteraturfestival, Barnkulturfestivalen på Himmelsberga, De litterära sällskapens dag och Poetry Slam, som äger rum på flera orter i länet, samt nya initiativ såsom litteraturfestival i Emmaboda.

Förutom rådgivning, nätverkande och synliggörande av dessa initiativ stödjer Litteraturnod Vimmerby dessa arrangemang även ekonomiskt. Det ekonomiska stödet syftar i första hand till att göra det möjligt att anlita professionella författare och andra medverkande på villkor som följer Författarförbundets rekommendationer, så att fler litterära evenemang i länet kan hålla hög kvalitet och ha långsiktiga utvecklingsförutsättningar.

Litterära föreningar och sällskap

Litteraturnod Vimmerby ger stöd till föreningar och sällskap i Kalmar län som arrangerar olika typer av litterära program, såsom festivaler, poetry slam och författarsamtal. Insatserna syftar både till att stärka arrangörerna och till att göra litteraturen mer närvarande i länets kulturliv.

Flera betydande svenska författarskap har anknytning till Kalmar län, och de litterära sällskapen spelar en viktig roll i att förvalta deras arv. Genom programverksamhet, publikationer och folkbildande insatser bidrar sällskapen till att sprida kunskap, hålla berättelserna levande och skapa en demokratisk arena där litteratur och historia görs tillgänglig för nya generationer.

I Kalmar län finns sex litterära sällskap med särskild koppling till regionen: Vilhelm Moberg-sällskapet, Elisabeth Bergstrand-Poulsen-sällskapet,

Margit Friberg-sällskapet, Erik Johan Stagnelius-sällskapet, Anna Rydstedt-sällskapet och Astrid Lindgren-sällskapet.

Dessutom stödjer Litteraturnod Vimmerby, tillsammans med Region Kronoberg och Region Jönköping, Smålands författarsällskap genom nätverksträffar och olika litterära arrangemang i Småland.

Författarstipendium

Under åren 2020-2022 erhöll Litteraturnod Vimmerby projektmedel från Statens kulturråd för att kunna utse "regionförfattare". Det innehades av Tove Folkesson, Ami Andersson respektive Anna Winberg Sääf. Under projektperioden samlade regionförfattarna in texter från skribenter i hela Kalmar län. Efter ett gediget redaktionsarbete publicerade Hultsfredsbaseade Basebo förlag boken "KÖR-VERK för 136 röster: texter från Kalmar län".

Boken har fått god spridning och flera av de då ännu inte publicerade skribenterna har senare kommit ut med egna publikationer i form av diktsamling, roman och sakprosa. "KÖRVERK" finns i dag tillgänglig i olika format, som tryckt bok, e-bok/PDF, ePub och MP3-skiva.

Sedan 2023 fortsätter Litteraturnod Vimmerby att utdela ett regionalt författarstipendium. Syftet är att stimulera och utveckla författarskap, stärka och gynna litteratur som konstform och skapa bättre förutsättningar för litterära upphovspersoner i länet.

Stipendiet, på 50 000 kr, är öppet att ansöka av yrkesverksamma författare som är folkbokförd i Kalmar län. Alla genrer beaktas, men särskilt prioriterat är barn- och ungdomsförfattare, utifrån Litteraturnod Vimmerbys uppdrag att vara med och förvalta det kulturella arvet efter Astrid Lindgren.

Tillsättningen görs med hjälp av en jury i samarbete med Linnéuniversitetet och biblioteken i regionen. Stipendiater har varit Sofia Hedman (2023) från Kalmar, Emil Haskett (2024) från Tuna/Vimmerby och Elin Karlsson (2025) från Nybro. 2026 års mottagare är Karin Dahan, Kalmar.

AiR Vimmerby

AiR Vimmerby – Artist in Residence – är ett residensprogram, som omfattar 4 – 6 vistelsestipendier (en eller två veckor långa) riktade till författare och forskare. Syftet är att stärka forskning och konstnärligt litterärt skapande för barn, samtidigt som litteraturstaden Vimmerbys kulturliv berikas genom mötet med gästande residerter från hela landet.

Vimmerby berättar 2025. Författarna Sara Villius, Jenny Bergman, Matilda Gunnarsson Rathsmann och Elin Karlsson. Regissören och poeten Lukas Moodysson. Foto: Josefine Antonsson

Residenset genomförs i två perioder: en vårperiod för barnboksförfattare och översättare samt en höstperiod för forskare inom barnlitteratur. I stipendiet ingår ersättning för resa inom Sverige och boende i Gårdshuset på Villa Vimmerby i de gamla stads-kvarteren. I samband med vistelsen ges möjlighet till ett offentligt framträdande där stipendiaten presenterar sitt arbete, antingen på Astrid Lindgrens barndomshem Näs eller på biblioteket. Därtill erbjuds guidad visning av Astrid Lindgrens barndomshem och tillgång till referensbiblioteket på Näs.

Residenset för författare beslutas av Litteraturnod Vimmerby, medan platserna för barnlitteratur-forskare fördelas genom urval som hanteras av Linnéuniversitetet.

Författarbank

Litteraturnod Vimmerby tillhandahåller en författarbank på hemsidan. Författarbanken har som syfte att samla kontaktuppgifter och kort information om många olika författare från hela Kalmar län på ett ställe. Den gör det enklare för till exempel skolor, bibliotek och föreningar att hitta och boka lämpliga författare till besök, workshops och andra arrangemang.

På hemsidan publiceras också regelbundet intervjuer under rubriken "I samspåk med" där regionala författare får möjlighet att presentera sig och sitt författarskap.

Emilpriset

Sedan 2024 delas Emilpriset till Astrid Lindgrens ära årligen ut i ett samarbete mellan Litteraturnod Vimmerby och Smålands Akademi. Emilpriset, på 50 000 kronor, delas ut till Astrid Lindgrens minne för barnkulturella insatser i Astrid Lindgrens anda. Bland mottagarna finns Pija Lindenbaum, Barbro Lindgren, Jan Lööf och Martin Widmark.

Smålands Akademi grundades 1993 och har som syfte att "sprida glans och ljus över den småländska vitterheten samt att främja en småländsk identitet". Astrid Lindgren valdes in på stol nummer 1 vid grundandet och delade själv ut det första priset.

"Vimmerby berättar"

Festivalen "Vimmerby berättar" är en del i region Kalmar läns arbete med litteraturutveckling och har initierats av Litteraturnod Vimmerby. Den arrangerades för första gången hösten 2019 och är sedan 2022 ett heldagsevenemang, där dags-programmet arrangeras på Vimmerby bibliotek för att avslutas på kvällen på Vimmerby Stadshotell.

Författarsamtal och uppläsningar med etablerade

och nya författare varvas med scen för unga röster där ungdomar från länet som deltagit i årets ferie-praktik "Skrivsommars" får möjlighet att läsa upp delar av sina texter. Från år 2025 inbjuds även årets Lilla Augustprismottagare att medverka på Ung Scen.

Kulturarenan Kalmar län

Litteraturnod Vimmerby är en del av Kulturarenan Kalmar län som är ett nätverk för ansvariga för barn och unga inom Region Kalmars konst- och kultur-verksamheter. Kulturarenan Kalmar län presenterar ett gemensamt och subventionerat utbud för kultur för barn och unga i förskola, grundskola och gymnasieskola och folkbiblioteken. Utbudet visas på webbplatsen samt vid årligen återkommande utbudsdagar. Genom detta utbud får skolor, kommuner och bibliotek en samlad ingång till professionella kulturupplevelser för barn och unga i hela länet.

Litteraturnod Vimmerby har ännu ingen ansvarig specifikt för aktiviteter riktade till barn- och unga, men kan via Kulturarenans hemsida samt utbudsdagar sprida information om litteraturrelaterade evenemang till alla som arbetar inom förskola, skola, gymnasium, kultur- och fritidsförvaltning, bibliotek och föreningsliv i Kalmar län.

Litteraturnod Vimmerby förmedlar kontakter till skolor som är intresserade av Skapande skola-projekt med fokus på litteratur, skriv- och läsfrämjande insatser. Man kan också subventionera skriverworkshops på folkbibliotek och i skolor samt bistå med planering och genomförande av författarbesök.

Astrid Lindgren Memorial Award

Litteraturnod Vimmerby har sedan starten samarbetat med ALMA – Astrid Lindgren Memorial Award, som är världens största pris för barn- och ungdoms-litteratur. Det instiftades 2002 av Sveriges regering och har delats ut varje år sedan 2003. Prisets helt grundläggande koppling till Vimmerby stärker regionens profil kring litteratur och berättande.

ALMA-pristagaren besöker varje år Vimmerby och där ordnas ett program med lokal anknytning, ofta med elever på Astrid Lindgren-skolan och för den intresserade allmänheten på Astrid Lindgrens Näs.

Sedan år 2025 är Litteraturnod Vimmerby nominerings-instans för ALMA-priset.

Nästa steg

Utvecklingen handlar dels om att fortsatt stärka författares villkor och skapa fler kvalificerade litterära mötesplatser, dels om att ytterligare stärka regionen

som ett centrum för barn- och ungdomslitteratur samtidigt som kontakter och frågor om demokrati och yttrandefrihet fördjupas. För residensverksamheten finns möjligheter att bli mer tvärkonstnärlig, få tydligare samarbeten med andra kulturaktörer och på sikt även omfatta nordiska/internationella vistelsestipendier. Parallellt planeras insatser kopplade till ALMA-priset och förstärkta insatser runt om i regionen.

Det övergripande målet är att göra litteratur till en tydlig kraft i den regionala samhällsutvecklingen.

Som en del av utvecklingen framåt föreslås också en internationell ansats. I den regionala kulturplanen ses internationalisering som en strategisk del av utvecklingen av kulturlivet i Kalmar län, inte som något separat eller tillfälligt, där internationella kontakter, gästspel, samarbeten och nätverk används för att bredda perspektiv, höja kvalitet och stärka innovationskraften i det regionala kulturlivet. Den omfattar både att aktörer från länet verkar utåt genom turnéer, samarbeten och projekt, och att regionen tar emot internationella impulser, aktörer och besökare.

Även det statliga kulturstödet, som Litteraturnod Vimmerby erhåller via kultursamverkansmodellen, kopplar till vikten av internationella och interkulturella utbyten, eftersom det ingår i de nationella kulturpolitiska målen.

Utveckling av AiR Vimmerby

Planer finns på att fördjupa samarbetet med de regionala konstområdesutvecklarna med målet att skapa fler tvärkonstnärliga möten kring litteratur i Kalmar län. Residensprogrammet kan exempelvis inkludera gemensamma projekt där författare arbetar tillsammans med koreografer, dansare och bildkonstnärer, både i skapandeprocessen och i mötet med publik i skolor och på kulturinstitutioner.

Ett steg är att etablera en mer strukturerad samverkan med andra regionala institutioner, såsom dansutvecklaren på Byteatern och Kalmar konstmuseum, genom återkommande residens, gemensamma program och delade resurser. En sådan samarbetsmodell stärker den konstnärliga nivån i AiR Vimmerby, breddar utbudet för barn och unga och gör det möjligt att ta fram längre, hållbara satsningar där litteratur, scenkonst och bildkonst utvecklas sida vid sida.

Nordiskt residens

Som ett led i den långsiktiga strategin undersöks möjligheterna att skapa ett nordiskt vistelsestipendium inom AiR Vimmerby som ger professionella barn- och ungdomsboksförfattare från hela Norden

en sammanhållen arbetsperiod i Vimmerby, med tid för skrivande, research och konstnärlig fördjupning.

Genom samverkan inom RSS Litteratur, och även med aktörer såsom exempelvis Svenska Barnboksakademien och Residens Hedlandet i Skåne, skulle man kunna bygga en gemensam plattform för urval, kvalitetssäkring och erfarenhetsdelning, där stipendiaterna får både praktiska förutsättningar och möter barn och unga via lokala skolor, bibliotek och kulturaktörer.

Ökat internationellt samarbete

IBBY - International Board on Books for Young People - är en internationell, ideell organisation som verkar för att främja god barn- och ungdomslitteratur och barns rätt till läsning över hela världen. Litteraturnod Vimmerby är medlem i IBBY Sverige, vilket innebär delaktighet i ett omfattande internationellt nätverk av aktörer kring barns läsning och barnlitteratur – däribland förlag, författare, illustratörer, översättare, lärare, forskare, pedagoger och bibliotekarier.

Såväl Litteraturnod Vimmerbys som IBBY Sveriges ambition är att fördjupa och vidareutveckla samarbetet kring satsningar på översatt barn- och ungdomslitteratur och internationellt utbyte, gärna med ALMA-priset som gemensam referenspunkt för arbetet.

Yttrandefrihet och konstnärlig frihet

Litteraturnod Vimmerby har som ambition att stärka Region Kalmar läns bibliotek och fria kulturaktörers delaktighet i det nationella och internationella arbetet för demokrati, yttrandefrihet och konstnärlig frihet. Arbetet utgår från övertygelsen att litteraturens och ordets frihet är grundläggande för ett öppet samhälle, och att bibliotek och litterära plattformar spelar en central roll i att försvara dessa värden.

International Cities of Refuge Network – ICORN – är ett globalt nätverk av fristäder för författare, journalister och konstnärer som hotas på grund av sitt arbete, och erbjuder dem en trygg plats att fortsätta sin yrkesutövning. Inom ramen för RSS Litteratur (se sid 29) är målsättningen att synliggöra och stödja ICORN:s fristadsarbete genom fördjupad samverkan med Det fria ordets hus i Växjö och Region Jönköping, bland annat genom gemensamma program, samtal och kunskapsspridning.

Det planerade samarbetet med Svenska PEN:s projekt "Hotade ord", som lyfter frågor om demokrati, censur och yttrandefrihet för barn och unga, ligger i linje med detta arbete.

ALMA-jubileum 2027

ALMA-priset firar 25-årsjubileum 2027, vilket ger möjlighet att lyfta fram både prisets betydelse för barnlitteraturen globalt och Vimmerbys roll som Astrid Lindgrens hemort. Under 2026 pågår ett förberedelsearbete inom Litteraturnod Vimmerby med särskilt fokus på att synliggöra kopplingen mellan pristagarna, Astrid Lindgren och platsen Vimmerby.

En central satsning är en trycksak som skildrar ALMA-priset i relation till Vimmerby och samlar texter från tidigare pristagare om deras vistelser, intryck och möten med Astrid Lindgrens barndomsmiljöer. Materialet kan användas både i undervisning, på bibliotek och i turistverksamhet och blir därmed ett långsiktigt verktyg för att stärka regionens litterära profil.

”ALMA RUM”

Med inspiration från paviljongen "De Aderton – en hyllning till kvinnliga Nobelpristagare i litteratur", skapad av arkitekten Elise Cervin till Nobel Week Lights2024 – finns planer på framtagande av ett ALMA RUM.

ALMA RUM är en flyttbar paviljong i form av en flexibel litterär mötesplats där barn, unga och vuxna kan ta del av läsning, samtal och program. Under jubileumsåret 2027 är planerna att den ska utgöra en central satsning i arbetet med ALMA-priset och Vimmerby och placeras förslagsvis på torget i Vimmerby. Innehållet skulle utgöras av information om ALMA-priset, dess historia och pristagare från hela världen. Paviljongen skulle kunna rymma en

Bokrelease för andra antologin med ungas texter "Alla spår du gjort" Kalmar 2024. Foto: Tess Hartikka. **Poetry Slam** 2025 Vinnaren Annie Olsson samt Anna Enbom. Foto: Fredrik Åslund

läshörna med ALMA-verk, en mindre scen för seminarier, författarsamtal, teater och workshops samt en utställningsdel som berättar om priset och dess koppling till Astrid Lindgrens hembygd.

Efter jubileumsåret är tanken att paviljongen ska kunna turnera vidare i regionen och ställas upp vid bibliotek, skolor eller andra kulturinstitutioner. På så sätt kan ALMA RUM fyllas med lokalt anpassade litterära program, läsfrämjande aktiviteter och författarbesök och fungera som en återkommande, synlig plattform för barnlitteratur och läsning i hela regionen.

Konceptritningar för paviljongen är framtagna, men finansiering av byggandet och genomförandet återstår.

Ökade möjligheter att stödja litteraturevenemang

Litteraturnod Vimmerby ser gärna ökade möjligheter att stödja fler regionala litteraturevenemang, så att mer långsiktiga och samordnade strukturer kan skapas för hur litterära satsningar i hela regionen kan växa.

Ett utvecklat regionalt stöd, exempelvis genom särskilda bidrag till litteraturfestivaler, temadagar och återkommande arrangemang, ger arrangörer bättre planeringsförutsättningar och gör det möjligt att boka fler professionella författare, översättare och kritiker.

Det rekommenderas att Litteraturnod Vimmerby i första hand är främjare och stödjare av olika litteraturevenemang, snarare än genomförare. Föreningar, studieförbund och kommuner är naturliga arrangörer av festivaler och evenemang, medan Litteraturnod Vimmerby fungerar som en regional plattform och resurs.

Ett ökat utbud av litterära program och aktiviteter runt om i regionen

En viktig framtida inriktning är att stimulera framväxten av fler litterära evenemang i regionen, så att litteratur och läsning får en ännu tydligare plats i lokalsamhället. Genom att uppmuntra samarbeten mellan bibliotek, skolor, studieförbund, bokhandlare, föreningar och fria aktörer kan varje ort utveckla en egen profil – från mindre läsfrämjande insatser till större festivaler och litteraturdagar – med återkommande nätverksträffar, kompetensutveckling och inspirationsdagar som stöd.

Litteraturnod Vimmerby kan här stärka arbetet genom nära samverkan med förslagsvis en eller två orter per år, där både centrala kommunala företrädare och litterära aktörer, arrangörsföreningar, bibliotek och skolor är viktiga samarbetspartners.

Ökad samverkan med Astrid Lindgrens Vimmerby AB

Astrid Lindgren Aktiebolag är navet i en koncern av bolag och verksamheter kring Astrid Lindgrens verk. Själva aktiebolaget (tidigare Saltkråkan AB) äger och förvaltar alla rättigheter till böcker, filmer, pjäser och varumärken kopplade till Astrid Lindgren och samarbetar med förlag, filmbolag, tv-kanaler och licenstagare världen över.

I koncernen ingår bland annat Astrid Lindgrens Vimmerby AB, som driver Astrid Lindgrens Värld och Astrid Lindgrens Näs i Vimmerby, liksom gästboende och konferensverksamhet. Astrid Lindgrens Värld slog besöksrekord 2025 med närmare 545 000 besökare.

En fördjupad samverkan mellan Litteraturnod Vimmerby och Astrid Lindgrens Vimmerby AB skulle kunna stärka Vimmerby som litteraturstad, samtidigt som den kulturhistoriska miljön kring Astrid Lindgrens barndomshem Näs används mer strategiskt. Genom ett formellt partnerskap kan parterna tillsammans utveckla program och evenemang som tydligt visar på gemensamma mål kring barnlitteratur, berättande och platsutveckling.

Samarbetet med Litteraturnod Vimmerby kan bland annat omfatta författar- och illustratörsresidens med boende på anläggningen, där vistelsen kombineras med publika programpunkter, skolbesök och seminarier. Vissa av de befintliga arrangemangen som sker i Litteraturnod Vimmerbys regi som konferenser och seminarier kan flyttas eller kompletteras med programpunkter på Näs, vilket ger bättre atmosfär, högre synlighet och stärker platsens roll som litterärt centrum.

En särskild möjlighet är att utveckla en årlig litteraturdag på Näs under den ordinarie säsongen, när trädgårdar, utställningar, kafé, butik och barndomshem håller öppet. En sådan dag kan locka både resande litteraturpublik och befintliga besökare, som får möjlighet att kombinera sitt besök med författarsamtal, scenprogram och andra litterära aktiviteter. Kulturmiljön blir då en aktiv del av upplevelsen, på samma sätt som vid litteraturfestivaler på platser som Selma Lagerlöfs Mårbacka och Ölands museum Himmelsberga, där besöksmålet i sig är en stark dragkraft.

Ytterligare en möjlighet är att utveckla skrivkollo för barn och unga med boende på Astrid Lindgrens Värld.

Genom samordnade ansökningar till regionala och nationella verksamheter och stiftelser kan parterna tillsammans öka chanserna till finansiering, samtidigt som kommunikation och marknadsföring utformas så att båda varumärkena stärks och tydligt lyfter varandra.

Verksamhetsområde 3: RSS Litteratur – Regionsamverkan Sydsveriges berednings- grupp för litteratur

Ett tredje verksamhetsområde för Litteraturnod Vimmerby, i egenskap av regionalt finansierad kulturverksamhet, är arbetet inom Regionsamverkan Sydsveriges beredningsgrupp för litteratur, RSS Litteratur. Morgondagens Pippi är en av två utgångspunkter.

Regionsamverkan Sydsverige

Regionsamverkan Sydsverige, RSS⁶, bildades 2016 som en gemensam förening för de sex sydsvenska regionerna: Region Blekinge, Region Halland, Region Jönköpings län, Region Kalmar län, Region Kronoberg och Region Skåne. Syftet var att skapa en gemensam plattform för frågor som är svåra att lösa var för sig – till exempel infrastruktur, kultur, kollektivtrafik, arbetsmarknad och kompetensförsörjning. Man ville skapa en grund för ökad tillväxt och hållbar utveckling i Sydsverige, ekonomiskt, ekologiskt, kulturellt och socialt.

Organisationen skulle också ge regionerna en starkare röst gentemot stat, myndigheter och andra nationella aktörer, genom att samordna analyser, positionspapper och gemensamma ställningstaganden. Ett centralt motiv formuleras som att fokusera på "det som är gränsöverskridande och det som görs bättre tillsammans", det vill säga sådant där samverkan över länsgränser ger större effekt än enskilda regionala insatser.

Inom Regionsamverkan Sydsverige finns ett antal beredningsgrupper inom olika konstområden, till exempel bild- och formkonst, litteratur, film, scenkonst och musik.

RSS Litteratur

RSS Litteratur⁷ fungerar som en berednings- och samverkansgrupp där regionala tjänstepersoner planerar och genomför gemensamma strategiskt utvalda satsningar. Syftet är att bygga upp en gemensam infrastruktur för litteratur som konstform i Sydsverige, stärka författares villkor och underlätta att regionala resurser används mer samordnat. Arbetet med litteratur har stegvis byggts upp inom denna struktur.

Litteraturnod Vimmerby är Region Kalmar läns representant på tjänstepersonssidan inom RSS Litteratur. De övriga utgörs av respektive regions utvecklare inom litteraturområdet.

Under 2021–2024 bedrevs projektet "Skrivvta Syd", som var ett konstnärligt utvecklingsprogram för skönlitterära författare inom Regionsamverkan Sydsveriges litteratursamarbete. Under tre år medverkade sammanlagt 18 blivande författare – sex deltagare per år – i två veckolånga residens samt återkommande dygnsträffar med föreläsningar, handledning och tid för eget skrivande. Genom ett samarbete med Svensk Bokhandel publicerades deltagarnas texter i Svensk bokhandels vårkatalog 2025, "Vårens böcker".

Två fokusområden inom RSS Litteratur

RSS Litteratur arbetar utifrån två uttalade gemensamma fokusområden. Det ena är barnlitteratur som konstform, där satsningar på "Morgondagens Pippi" och andra konstnärligt inriktade projekt utvecklar barn- och ungdomslitteraturen och lyfter fram regionernas författare, illustratörer och läsfrämjande aktörer. I detta spår har framför allt regionerna

⁶ <https://regionsamverkan.se/>

⁷ <https://regionsamverkan.se/kultur/litteratur>

Skåne, Halland och Kalmar, genom Litteraturnod Vimmerby, tagit en ledande roll. Se beskrivning här nedan.

Det andra fokusområdet rör demokrati, yttrandefrihet och fristadsarbete, med särskilt ansvar för att utveckla scener och sammanhang för hotade författare och konstnärer. Här drivs arbetet främst av Region Kronoberg – med Det fria ordets hus grundat år 2014 – tillsammans med Region Skåne, ICORN-medlem sedan 2010, och Region Jönköping, som blev fristad 2013. Tanken är att RSS Litteratur ska fungera som en gemensam plattform där dessa regioner bygger upp kompetens kring fristadsprogram, samverkan med internationella nätverk som ICORN och samarbeten med organisationer som arbetar med yttrandefrihet och hotade ord.

För att ge hållbar arbetsfördelning leder inte samma personer båda spårerna; i stället ansvarar olika regioner och nyckelpersoner för varsitt område och håller de andra kontinuerligt informerade. När det blir ”skarpt läge” – exempelvis inför en större konferens, en fristadssatsning eller en ny ansökan – mobiliseras alla sex regioner och bidrar med sin kompetens, sina nätverk och praktiska resurser.

På så sätt används RSS Litteratur precis så som Regionsamverkan Sydsverige är tänkt att fungera: varje region spetsar sitt arbete inom ett område, samtidigt som helheten stärks genom gemensam planering, draghjälp och politisk förankring.

Förslag till fokusområden för Litteraturnod Vimmerbys arbete inom RSS Litteratur:

- **Barnlitteratur som konstform:** Utveckla konceptet ”Morgondagens Pippi” – konferens, forskarseminarium och residensverksamhet.
- **Samarbete och internationalisering:** Bygga regionalt samarbete inom barnlitteratur som konstform för ökad tyngd nationellt och internationellt, med särskilt fokus på nordiska samarbeten.
- **Yttrandefrihet och demokrati:** Dra nytta av den gemensamma kompetensen i utvecklandet av våra samarbeten med till exempel Svenska Pen, Skrivambassadör för unga med flera aktörer inom området.

Universitet i Sydsverige med skrivutbildningar:

- **Linnéuniversitetet** har en sammanhållen miljö för kreativt skrivande från grundnivå till avancerad konstnärlig nivå samt starka litteraturvetenskapliga miljöer, inklusive inriktningar mot bland annat barnlitteratur och essäistik.
- **Lunds universitet** driver en tvåårig författarskola i litterär gestaltning och flera kurser i kreativt skrivande och skrivpedagogik, där konstnärligt skrivande kombineras med litteraturvetenskaplig fördjupning.
- **Malmö universitet** erbjuder programnära kurser i skapande skrivande och skrivande som metod och gestaltning, med fokus på både skönlitterära och andra textformer inom ramen för ämnet språk och litteratur.
- **Jönköping University** ger återkommande kurser i kreativt skrivande/litterär gestaltning som utvecklar studenternas berättarteknik och skönlitterära uttryck på akademisk nivå.

Därutöver finns flera folkhögskolor med avancerade skrivarlinjer, som fungerar som kvalificerade förberedelser för yrkesverksamma författare eller vidare studier:

- **Skurups folkhögskola** har flerårig skrivarlinje med tydlig författarprofil.
- **Österlens folkhögskola** erbjuder fördjupande distanskurser i kreativt skrivande.
- **Malmö folkhögskola** ger ettårig distansutbildning i litterärt skrivande.
- **Vimmerby folkhögskola** driver en ettårig kurs med fokus på kreativt skrivande inom fantastik.
- **Ölands folkhögskola** driver en ettårig skrivarkurs med inriktning på romaner och noveller.
- **Sörängens folkhögskola** driver en ettårig författarskola inom prosa, poesi och dramatik.

Verksamheten idag

Inom RSS Litteratur har man tagit fram en gemensam, långsiktig satsning som ämnar att skapa en hållbar infrastruktur för litteraturutveckling i Sydsverige. Ett av två fokusområden är barn och ungdomslitteratur och internationella/nordiska samarbeten. Det handlar både om konstnärlig utveckling, författares arbetsvillkor, läsfrämjande och forskning, och om att tydligare positionera Sydsverige som en region med stark litterär kompetens och profil.

- De sex regionerna samordnar insatser som:
- gemensamma utvecklingsprogram, residens och nätverk för författare och andra litterära aktörer
 - nordiskt samarbete kring barnlitteratur, inklusive utbyte av kompetens, forskning och publik verksamhet
 - stödstrukturer där regional biblioteksutveckling, kulturförvaltningar och andra aktörer arbetar tillsammans kring läsning och litteratur.

Satsningen kopplas till Regionsamverkan Syd-sveriges övergripande mål om hållbar utveckling enligt Agenda 2030, där kultur och litteratur ses som en del av social, kulturell och demokratisk hållbarhet i Sydsverige.

”Morgondagens Pippi”

I Litteraturnod Vimmerbys samarbete med de övriga regionerna inom RSS Litteratur ingår konceptet ”Morgondagens Pippi”, där man i sin tur samverkar med akademi, lärosäten och organisationer riktade till forskare samt författare, illustratörer, översättare och andra kreatörer som skapar nya berättelser för barn och unga.

Samarbetet ”Morgondagens Pippi” består av de olika delarna:

- konferensen ”Morgondagens Pippi”,
- forskarseminariet ”Samtal emellan”; samt
- residens för författare, översättare, illustratörer.

Namnet ”Morgondagens Pippi” hämtar inspiration från Astrid Lindgrens syn på barnet och berättelsen – hennes vilja att sprida historier i många former och alltid tala till barnen på deras nivå. Med Pippi Långstrump visade hon att barn kan vara starka, fria och synliga, och hennes verk förutsåg det skifte som senare skulle komma till uttryck i Barnkonventionen.

Initiativet växte fram ur behovet av ett forum för barn- och ungdomslitteratur och tidigare konstnärliga utvecklingsprogram för nya författare.

– Konferensen ”Morgondagens Pippi”

Konferensen ”Morgondagens Pippi” genomfördes för första gången i oktober 2024 på Astrid Lindgrens Värld i Vimmerby. Den var utformad som två dagar med samtal utifrån olika utgångspunkter och perspektiv kring nya berättelser för barn och unga, med fokus på litteratur, film och spel.

Med utgångspunkt i arvet efter Astrid Lindgren, och hennes tidiga intresse av att sprida sina berättelser i flera olika format – exempelvis som barnteater och som följetong i radio och magasin – låg fokus på frågan hur berättelser för barn och unga kan hitta nya former, liksom vilka berättelser och karaktärer som kan få betyda lika mycket för dagens barnkultur som en gång Pippi Långstrump gjorde för sin samtid.

I programmet ingick pass där kreatörer berättade om hur de har arbetat med att inkludera barn och

Samtal emellan 2025. Mia Österlund, Tuva Haglund, Malin Nauwerck och Martin Hellström. Foto: Litteraturnod Vimmerby

Morgondagens Pippi 2024. Nora Khalil, Malena Janson, Golbarg Bashi, Ylva Gustavsson, Katti Hoflin. Unga filmaren Filippa Hugosson. Foto: Josefine Antonsson

unga i olika skapande projekt, exempel på hur barn har fått hjälp att hitta sina egna berättarröster och samtal med författare om den skapande processen. Konferensen avslutades med en gemensam diskussion om hur arbetet kan gå vidare.

Konferensen planeras att genomföras vartannat år. Nästa gång, i oktober 2026, kommer konferensen att äga rum i Varberg i Halland.

– Seminarieserien ”Samtal emellan”

Forskningsseminariet ”Samtal emellan” arrangerades för första gången i november 2025 på Astrid Lindgrens Värld i Vimmerby. Det genomfördes som ett nytt format för forskning om barnkultur, arrangerat av Litteraturnod Vimmerby inom RSS Litteratur-samarbetet. Syftet var att fördjupa temat nya berättelser för barn och unga genom att låta forskare med olika ingångar till barnlitteratur mötas i ett gemensamt samtal.

I seminariet medverkade forskarna Malin Nauwerck och Tuva Haglund från Svenska barnboksinstitutet samt Martin Hellström, lektor i litteraturvetenskap vid Linnéuniversitetet, som alla presenterade aktuella projekt om samtida barn- och ungdomslitteratur, läsning och berättande.

Professor Mia Österlund från Åbo Akademi deltog som respondent och knöt samman föreläsningarna genom att sätta in dem i ett nordiskt forskningsperspektiv på barnlitteratur och genus, makt och barns röster. Seminariet var öppet för forskare, lärare, bibliotekarier och andra intresserade, och dokumenterades med filmer som under en period fanns tillgängliga via Litteraturnod Vimmerbys digitala kanaler.

”Samtal emellan” planeras äga rum vartannat år, nästa gång 2027.

– Residensverksamheten

De flesta regioner inom RSS Litteratur bedriver någon form av residensverksamhet för författare. Idag erbjuder Litteraturnod Vimmerby två typer av residens inom AiR Vimmerby, ett riktat till författare och ett till forskare, se sid 23. I Region Skåne är Hedlandet Residens en etablerad verksamhet.

Nästa steg

RSS Litteratur-samarbetet kan utvecklas till en nordisk dimension och på sikt bli en plattform där konferens, forskarseminarier och residens hänger ihop och gemensamt fokuserar på berättelser för barn och unga.

Satsningen ligger i linje med de regionala kulturplanernas betoning på barns rätt till kultur, internationellt kultursamarbete och förbättrade villkor för professionella kulturskapare, där regionerna uttryckligen vill stärka konstnärlig produktion, skapa fler kreativa produktionsmiljöer och öka kulturskaparnas deltagande i internationella nätverk.

Genom att ge författare, illustratörer och forskare i regionen en struktur för nordiskt utbyte – i form av konferens, forskarseminarier och residens – omsätts dessa mål i praktiken och RSS Litteratur blir ett konkret verktyg för att förverkliga kulturplanernas strategier.

Nordisk samverkan

Det finns exempel på tidigare nordiska satsningar inom barn- och ungdomslitteraturområdet, här kan ”Lyftet” speciellt påtalas. ”Lyftet” var Nordiska ministerrådets särskilda satsning 2019 – 2021 för att öka synligheten och samarbetet kring nordisk barn- och ungdomslitteratur, som ett konkret komplement

Pippi Långstrump

Boken *Pippi Långstrump* (Rabén & Sjögren 1945), som innebar Astrid Lindgrens genombrott, är en viktig utgångspunkt därför att figuren markerade ett tydligt skifte i synen på barn och barnlitteratur. Pippi öppnade för en ny barnsyn där barnets perspektiv, rättigheter och egen handlingskraft ställdes i centrum, i stället för att berättelserna styrdes av auktoritära vuxenideal. Hon gestaltade den starka, modiga och självständiga flickan som bröt mot normer, ifrågasatte orättvisor och visade att barn kan tänka själva.

Litterärt innebar Pippi-böckerna en förnyelse genom ett mer lekfullt, muntligt och subversivt språk, där humorn, fantasin och det absurda sprängde ramarna för den då dominerande didaktiska barnlitteraturen. På så sätt blev Pippi en symbol för barnlitteratur som konstform – med egen estetik, komplexa karaktärer och konstnärlig frihet – snarare än enbart ett pedagogiskt redskap.

”Morgondagens Pippi” handlar om nya berättelser för barn och unga, berättelser som på liknande sätt kan rubba invanda perspektiv, språk och normer.

till det redan etablerade Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris.

Genom årliga seminarier under projekttiden samlade projektet författare, illustratörer, forskare, kritiker och branschaktörer, och arbetet resulterade i den tredelade antologin "På tvärs af Norden" där forskare och kritiker analyserar nya tendenser i nordisk barn- och ungdomslitteratur, med fokus bland annat på ekokritik, social hållbarhet och hur samtidsfrågor gestaltas i böcker för barn och unga.

Satsningen stärkte kopplingen mellan det politiska priset och det praktiska utvecklingsarbetet i fältet och visade hur ett tidsbegränsat projekt kan bygga varaktiga nätverk mellan nordiska miljöer.

Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris delas fortfarande ut årligen och har under sina mer än tio år blivit en central motor för översättning, internationell lansering och synlighet för nordiska verk på både stora och små språk.

Kring priset har det skapats fördjupande satsningar, till exempel projektet "Så upptäcker barnen de nordiska bilderböckerna" (2019 – 2022), där Nordisk kulturkontakt och samarbetspartners tog fram pedagogiskt material, lärarhandledningar och aktiviteter som spreds till skolor och bibliotek i flera nordiska länder. Man kan dock konstatera att en nordisk plattform som Morgondagens Pippi saknas.

Utveckling av konceptet "Morgondagens Pippi"

"Morgondagens Pippi" vill vara en seriös och inspirerande mötesplats för samtal om barnlitteratur som konstform, där litteratur möter film, digitala spel och andra uttryck. Genom konferens och forskningsinslag har plattformen visat att det finns ett starkt intresse för kvalificerade diskussioner om berättelser för barn och unga, både bland professionella kulturskapare och hos de institutioner som omger dem.

Som ett nästa steg kan en utvecklad verksamhet bli navet i en gemensam – på sikt nordisk – plattform för nya berättelser för barn, med långsiktiga samarbeten mellan författare, forskare, producenter inom film och spel samt kultur- och utbildningssektorn. Detta ligger i linje med de regionala kulturpolitiska målen om barns rätt till kultur och om att stärka kulturskaparnas villkor.

Satsningen bygger vidare på en redan stark nordisk position inom barnberättande med flera starka och banbrytande författarskap. Genom att knyta samman dessa styrkor och utveckla tvärsektoriella samarbeten – särskilt mot film, spel och annan barnkultur där konstnärliga spel lyfts fram som ett intressant berättarformat – skapas en miljö där nya verk kan växa fram och nå ut bredare.

För att möjliggöra verklig nordisk breddning krävs kompletterande finansiering från nordiska och nationella aktörer, liksom en genomarbetad ansökningsstrategi som gör det möjligt att bygga robusta strukturer över tid.

I de följande avsnitten presenteras därför de huvudsakliga behov, möjligheter, styrkor och beröringspunkter som talar för en utvidgning av konceptet och verksamheten.

– Brett anslag

Berättelser för barn och unga rör sig mellan flera uttrycksformer även om litteraturen utgör den stabila grunden där världar, karaktärer och teman ofta först tar form. Astrid Lindgren var först med att låta sina berättelser vandra från bok till teater, film, radio och andra medier, vilket är ett lysande exempel på hur stark barnlitteratur kan bära tvärkonstnärliga tolkningar utan att tappa sitt ursprung i texten.

Ett brett, tvärkonstnärligt anslag med tydligt litteraturfokus gör det möjligt att både värna den språkliga och berättartekniska kvaliteten och samtidigt utforska hur samma berättelser kan gestaltas genom bild, rörelse, ljud och interaktivitet. När författare, illustratörer, filmare, speldesigners och andra konstnärer möts kring barn- och ungdomslitteraturen som gemensam utgångspunkt skapas nya möjligheter för konstnärlig förnyelse, publikarbete och finansiering, samtidigt som barnen får tillgång till rika berättelser i de format där de faktiskt befinner sig.

– Nordiskt perspektiv

Att öppna "Morgondagens Pippi" mot ett nordiskt sammanhang är både viktigt och klokt eftersom barn- och ungdomslitteraturen redan rör sig över nationsgränser, medan professionella arenor för gemensamt lärande fortfarande är få. Den fyller ett behov och ett tomrum. En nordisk plattform ger författare, illustratörer, förlag, forskare samt film- och spelbransch möjlighet att dela erfarenheter kring läsning, digitalisering och konstnärlig utveckling, och stärker samtidigt Norden som helhet som region för barnlitteratur av hög kvalitet.

För lokala och regionala författare och illustratörer innebär detta en chans att bygga långsiktiga kontakter, hitta nya samarbeten och på sikt få sina verk lästa, tolkade och distribuerade i fler länder. Ett utökat nordiskt samarbete innebär också tydlig profilering av Sydsverige som kunskapsnav, där "Morgondagens Pippi" blir en naturlig mötesplats för framtidens berättelser och berättarformat, och där lokala kulturskapare kan ta plats sida vid sida med nordiska kollegor.

Satsningen tar sin styrka ur den gemensamma nordiska kulturen och historien, där föreställningen om barnet som en självständig och tänkande individ är djupt förankrad i både barnlitteratur och utbildningstradition. Genom att bygga vidare på denna gemensamma värdegrund kan "Morgondagens Pippi" bli en arena där nordiska berättelser för barn och unga utvecklas i dialog, speglar olika nationella erfarenheter och samtidigt bär en gemensam syn på barns rätt till kvalificerad kultur, inflytande och starka berättelser.

– Vad görs för övrigt i Norden?

I både Sverige och övriga Norden finns flera återkommande konferenser och festivaler för litteratur, men de har olika tyngdpunkter och skiljer sig från ett forum som vänder sig specifikt till professionella berättarskapare inom barn- och ungdomsområdet.

I Norge hålls årligen Nordisk barnebokkonferanse (NBBK), numera i Lillestrøm, där författare och illustratörer från hela Norden möts för föreläsningar, samtal och branschfrågor med fokus på tillståndet för barn- och ungdomslitteraturen. Norsk Litteraturfestival i Lillehammer och andra festivaler har också betydande barn- och ungdomsprogram, men är i grunden allmänlitterära evenemang där barnlitteraturen utgör en del av ett större program.

I Finland samlar Jippii! – barnlitteraturens branschdagar i Vasa författare, illustratörer, förlag, bibliotek och pedagoger kring aktuell barn- och ungdomslitteratur och läsfrämjande, medan IBBY Finland och Nordisk kulturkontakt ordnar seminarier om barnlitteraturens roll i samhället och medierna.

I Danmark fungerar Bogforums barnboksdel och skolprogram som central mötesplats för danska barnboksförfattare, illustratörer, förlag och lärare, kompletterad av olika regionala festivaler och läskonferenser där barnlitteratur ingår i bredare läs- och språkteman.

I Sverige finns bland annat Litteralund i Lund, Littfest i Umeå och Bokmässan i Göteborg, som alla har starka barn- och ungdomsspår men där målgruppen är blandad (publik, skola, bransch) och där fokus ofta ligger på författarsamtal, läsfrämjande och förlagsfrågor snarare än på process, manusutveckling och samarbete mellan olika konstområden.

Mer specialiserade forskningsmöten planeras för 2027 av både Svenska barnboksinstitutet och ALMA.

Den föreslagna utvecklingen av "Morgondagens Pippi" skulle skilja sig från befintliga arrangemang genom att rikta sig direkt till skapare av berättelser – författare, illustratörer, manusförfattare, filmare och speldesigners – med barn- och ungdomslitteraturen

som grund men med uttalat fokus på tvärkonstnärligt arbete, nya format och gemensam utveckling av berättelser för barn och unga.

I stället för att främst presentera färdiga böcker eller forskningsresultat blir målet att belysa process, manus, karaktärer och världar i gränslandet mellan bok, film, spel och andra uttrycksformer, vilket gör att konferensen kompletterar den befintliga nordiska kartan av barnlitterära evenemang snarare än konkurrerar med dem.

– Målgrupper

Konferensen riktar sig i första hand till skaparna av berättelser för barn och unga – författare, illustratörer och översättare. Den är ett konkret sätt att uppfylla de regionala kulturplanernas mål om att förbättra villkoren för yrkesverksamma kulturskapare, genom att erbjuda en professionell mötesplats där de kan utveckla sin kompetens, bygga nätverk och få nya konstnärliga impulser.

Eftersom just dessa berättarskapare utgör själva grunden för att böcker, filmer, spel och andra kulturuttryck överhuvudtaget ska kunna skapas, blir satsningen också ett strategiskt sätt att långsiktigt stärka utbudet av kvalitativa berättelser för barn och unga.

Viktiga målgrupper är också förlag och förlagsredaktörer, eftersom böckerna skapas i samspel med förlagen och det på en konkurrensutsatt marknad behövs fördjupad kompetens kring samspelet mellan ord och bild, barns läsvanor och preferenser. Skolor, förskolor, bibliotek och andra förmedlare lyfts fram som centrala för att barn ska möta litteratur, särskilt när allt färre barn läser hemma; konferensens resultat ska kunna användas direkt i läsfrämjande och pedagogisk praktik.

Tidigare konferens har samlat författare, illustratörer, spelproducenter, filmare, forskare och förmedlare, och ambitionen är att behålla denna bredd, men samtidigt vara tydlig med att huvudmålgruppen är yrkesverksamma skapare i de regioner som ingår i Regionsamverkan Sydsverige, kompletterat med akademiska och nationella och även internationella aktörer.

För att säkerställa att just fria kulturskapare från de berörda regionerna kan delta behöver ekonomiska hinder hanteras genom särskilda platser och stipendier per region, tydliga kriterier och motivationsansökningar för fria platser samt kommunikation som visar vad deltagarna konkret vinner på att komma – kompetensutveckling, nätverk och samarbetsmöjligheter.

– Innehåll och upplägg

Utvecklingen av upplägg och innehåll bör ta fasta på att "Morgondagens Pippi" ska vara den mest relevanta och inspirerande mötesplatsen för yrkesverksamma berättarskapare – i Sydsverige och i övriga landet och på sikt även i Norden. Programmet ska vara attraktivt för praktiskt verksamma genom att kombinera konstnärlig fördjupning med tydliga kunskapslyft och konkreta mötesplatser där nya samarbeten kan uppstå.

En möjlig vidareutveckling vore att varva starka anföranden och forskningspresentationer med praktiska format som masterclasses, workshops, speeddating och matchmaking mellan författare, illustratörer, översättare, förläggare och producenter, så att deltagarna både får nya perspektiv och direkt kan pröva idéer och knyta kontakter. Det innebär att kombinera fördjupande föreläsningar om berättande, bild, dramaturgi och barnperspektiv med praktiska pass där deltagarna själva får pröva, reflektera och utveckla sitt pågående arbete.

Programmet kan byggas runt några få starka nyckelspår – till exempel nya format (bok, film, spel, ljud), karaktärs- och världsskapande samt konstnärlig frihet och mod – och låta dessa återkomma i masterclasses, workshops och samtal. Genom planerade mötesformer som speeddating, smågruppssamtal och matchmaking mellan författare, illustratörer, översättare och förläggare skapas konkreta möjligheter till nya samarbeten och projekt, vilket gör att deltagarna både får inspiration och mycket praktisk nytta av att vara med.

Barnlitteraturens estetiska och konstnärliga värde ska stå i centrum – inte som ett instrument för andra mål – och forskningen ska fungera som injektion och inspirationskälla snarare än som styrning.

För att ge tyngd och nordisk relevans bör programmet samla de mest erfarna och inspirerande keynote-talare och masterclassledare från flera nordiska länder, kompletterat med panelsamtal med förlag om hur nya röster upptäcks, workshops om samarbetet mellan text och bild samt programpunkter om

Forskning i Norden

Flera nordiska forskningsmiljöer har tydliga profiler inom barn- och ungdomslitteratur och fungerar som ledande noder i fältet. Här är exempel på ett antal aktörer i ett nordiskt sammanhang.

Sverige
Svenska barnboksinstitutet (SBI), Stockholm
Nationellt kunskapscentrum med forskningsprojekt, forskarskola, statistik och omfattande samling;
ger ut Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning, vilket gör institutet till en central nod för svensk och
nordisk barnlitteraturforskning.
Centre for Childhood Research in Literature, Language and Learning (CHILL), Linnéuniversitetet
Tvärvetenskaplig miljö som samlar forskning om barn- och ungdomslitteratur, språk och lärande, inkl. projekt
om klassiker, samtidslitteratur och litteraturdidaktik.

Danmark
Center for Børnelitteratur, Aarhus universitet
Utgör Danmarks huvudsakliga akademiska nod för barnlitteraturforskning, med stark profil på estetik, historia, genus och medieomvandling i nordisk barn- och ungdomslitteratur.

Finland
Barn- och ungdomslitteraturmiljön vid Åbo Akademi – samlar flera projekt om nordisk barn- och ungdomslitteratur, genus, ekokritik, tid och kritik, och har blivit en central svenskspråkig forskningsnod i Finland.

Norge
Barnelitterært forskningstidsskrift (BLFT) och knutna miljöer
Även om BLFT är en tidskrift, fungerar den tillsammans med norska universitetsmiljöer som en nordisk nod för forskning om barnlitteraturens estetik, medier och institutionella villkor.

Nordiska nätverk och strukturer
Centres for Children's Literature in the Nordic Countries
En nätverksstruktur som samlar nationella och universitetsanknutna barnlitteraturcentra i Norden och fungerar som paraply för forskning, utbildning och samverkan inom barnlitteratur och barnkultur.

nya teorier, yttrandefrihet, demokrati och hot mot författare. På så sätt blir konferensen en plats där konstnärlig utveckling, kunskapsutbyte och nya samverkansformer kan ta form och leva vidare efter själva mötet.

Forskarseminarier med nordisk koppling

Seminariererien "Samtal emellan" skulle kunna få en nordisk koppling. Forskningen om barn- och ungdomslitteratur i Norden är omfattande och har en stark ställning internationellt, med flera ledande miljöer vid bland annat Åbo Akademi och andra nordiska lärosäten. Centrala teman är estetiska uttryck, barns läspraktiker, social hållbarhet och hur samtida frågor som mångfald, konflikter och nya familjekonstellationer gestaltas i litteraturen.

Forskarseminarierna i Vimmerby skulle kunna få en tydlig profil genom att ta fasta på gemensamma drag i nordisk barnlitteratur: starka barnfigurer, demokrati- och rättighetsmotiv, mod att skildra svåra ämnen och en tradition av att utmana normer. Samtidigt öppnar ett nordiskt perspektiv för att synliggöra skillnader mellan länderna – hur genus, rasism, migration och familjekonstellationer gestaltas, och hur detta speglar respektive samhällsdebatt.

I seminarierna kan nordiska klassiker och samtida verk ställas bredvid varandra för att belysa hur berättelser, form och genrer utvecklats över tid, från Astrid Lindgren och Tove Jansson till nya prisbelönade titlar. Tematiken kan samlas kring frågor om identitet, social hållbarhet och normförhandling, utan att delas upp i alltför detaljerade underkategorier, och ge utrymme för jämförande läsningar mellan olika nordiska kontexter.

Ett nordiskt fokus på litteratur, språk och lärande gör det möjligt att knyta barnlitteraturen till värden som demokrati, delaktighet och barns rätt till språk, liksom till läsfrämjande och litteraturredaktik i de olika ländernas utbildningssystem. Här kan forskarseminarierna också ta upp flerspråkighet och minoritetsspråk, och hur barnlitteratur används i förskola, skola och bibliotek för att stödja barns språk- och identitetsutveckling.

I en nordisk kontext blir det dessutom naturligt att inkludera medier och tvärkonstrnärlighet – hur figurer rör sig mellan bok, film, teater, spel och museer och skapar gemensamma kulturella referenser över gränserna. Forskarseminarierna kan också diskutera hur offentliga stödstrukturer, filminstitut, tv-bolag och kulturinstitutioner samverkar med barnlitteraturfältet för att utveckla berättelser i flera medier.

Ett metodinriktat spår i seminarieform kan samla forskare knutna till nordiska tidskrifter och nätverk, som "Barnelitterært forskningstidsskrift", för att

delar verktyg och angreppssätt. Genom jämförande studier av barns läsningar, kritisk analys av hur familj, kön och etnicitet representeras, och samtal med kritiker och prisjurys kan seminarierarna synliggöra hur nordiska värderingar påverkar bedömningen av kvalitet i barn- och ungdomslitteratur.

Nordisk residentsverksamhet

Som ett led i den långsiktiga strategin undersöks möjligheterna att skapa ett nordiskt vistelsestipendium inom AiR Vimmerby, riktat till professionella barn- och ungdomsboksförfattare från de nordiska länderna. Stipendiet ska ge möjlighet till en sammanhållen arbetsperiod i Vimmerby, med tid för skrivande, research och fördjupning i det egna konstnärliga uttrycket.

Genom samverkan inom RSS Litteratur och i samarbete med Svenska Barnboksakademin skulle en gemensam nordisk plattform för urval, kvalitets-säkring och spridning av erfarenheter från residensen kunna skapas. Författarna erbjuder både praktiska förutsättningar – som resa, boende, arbetsplats och stipendium – och kontakter med lokala skolor, bibliotek och regionala kulturaktörer för möten med barn och unga.

En sådan satsning skulle stärka Vimmerbys roll som en nordisk nod för barnlitteratur, knyta nya internationella samarbeten till orten och bidra till ett mer flerspråkigt och mångstämmigt litterärt utbud. På sikt förväntas vistelsestipendiet generera nya verk, projekt och nätverk som sätter både Vimmerby och regionen ännu tydligare på den litterära kartan.

Residensverksamhet för nordiska författare och illustratörer inom barn- och ungdomslitteraturen fyller en avgörande funktion just nu, när översättningen av nordisk litteratur till svenska minskar och flödet av berättelser riskerar att tunnas ut. Genom att skapa återkommande platser där barnboks-skapare får koncentrerad tid för arbete, reflektion och samtal stärks både den konstnärliga kvaliteten och infrastrukturen runt litteraturen för unga. Ett residens blir inte bara en fristad för skrivande och bildskapande, utan också en motor för rörelse, utbyte och profilering – en strukturerad möjlighet att knyta kontakter som annars sällan hinns med i ett pressat frilansliv.

Svenska Barnboksakademien har med stöd av Nordisk Kulturfond tagit initiativ till ett Nordiskt Residens, som från år 2026 genomförs i samarbete med Residens Hedlandet i Skåne, Litteralund och RSS Litteratur. Idén föddes ur en oro för att nordiska röster skulle bli mindre synliga i Sverige när översättningarna minskar, trots att det skapas en rik flora av barnbokskonst i de fem länderna. Genom att bjuda in barnboksskapare från hela Norden stärks

de personliga banden och förståelsen för varandras litterära traditioner, vilket i sin tur ökar sannolikheten för samproduktioner, översättningsinitiativ och gemensamma projekt.

Residensen får dessutom en särskild betydelse i en regional kontext, där de fungerar som nav för författare och illustratörer i regionen som kan ta del av internationella nätverk på hemmaplan och samtidigt bidra till att stärka regionens profil som ett levande litterärt ekosystem. Residensverksamheten kan i det perspektivet ses som ett regionalt utvecklingsverktyg: lokala skapare får direktkontakt med nordiska kollegor, festivaler, bibliotek och skolor, och de nordiska gästerna möter en förankrad regional scen.

Modellen rymmer också möjlig rotation mellan regioner, där olika nordiska platser tar värdskapet under olika år, men där vissa byggstenar återkommer: längre vistelser som följs upp med workshops, kreativa hubbar i anslutning till konferenser och festivaler samt digitala återträffar där texterna fortsätter att cirkulera.

Att Regionsamverkan Sydsverige och regionala litteraturfunktioner engageras i satsningen visar hur residens kan bli en del av en större kulturpolitisk strategi, där regioner tillsammans tar ansvar för att skapa hållbara arbetsvillkor och synlighet för barn- och ungdomslitteraturen.

I den strukturen uppstår också en naturlig plats för forskningen. Ett vistelstipendium för forskare inom barn- och ungdomslitteratur, kopplat till residensmiljöer och till miljöer med stark autenticitet som Astrid Lindgrens barndomshem Näs, är relativt unikt och värdefullt.

För forskaren innebär en sådan vistelse både arbetsro och direktkontakt med samtida skapare, arkiv, miljöer och institutioner. Relevansen kan förstärkas genom att residenset inrymmer moment där forskaren presenterar sitt arbete, möter förläggare, kritiker, bibliotekariéer och andra nyckelpersoner, och kanske fungerar som samtalsledare i seminarier med de medverkande författarna. På så sätt skapas en cirkulation av kunskap där forskningen inte ligger vid sidan av, utan blir en integrerad del av det konstnärliga ekosystemet

Ytterligare utvecklingsmöjligheter på sikt:

– Följeforskning

Fördjupa den akademiska anknytningen genom en samverkansansökan med Linnéuniversitetet eller Lunds universitet, där forskare bedriver följeforskning på ”Morgondagens Pippi” under flera år. Det innebär att planering, genomförande

och effekter dokumenteras och analyseras löpande, med återkoppling till projektgruppen inför varje ny upplaga. På så sätt blir ”Morgondagens Pippi” och RSS Litteratur-samarbetet både en utvecklingsmiljö för konstnärligt arbete och ett laboratorium för ny kunskap om hur nordiska mötesplatser för barn- och ungdomslitteratur bäst organiseras och finansieras.

– Forskarpris

Inrätta ett pris kopplat till fältet, till exempel för årets forskningsinsats eller för en betydande publikation inom barnlitteraturområdet – för att öka synlighet, skapa momentum och stärka konceptets profil. Ett sådant pris kan delas ut i samband med konferensen och fungera som återkommande fokuspunkt i kommunikationen, där nomineringar samlas in i förväg från nordiska forskningsmiljöer, förlag och institutioner. Genom att arbeta med en tydlig jury, öppna nomineringsrutiner och långsiktig finansiering kan priset etableras som ett eftertraktat erkännande som både lyfter fram ny kunskap och knyter ledande forskare närmare såväl konferensen, forskningsseminariet och residensverksamheten.

– Digital plattform

Utreda möjligheten att skapa en nordisk digital plattform som samlar information om konferenser, priser, utgivning, forskningsmiljöer och andra resurser inom barnlitteratur, för bättre överblick, tillgänglighet och samordning. En sådan plattform skulle kunna fungera som en gemensam kalender och kunskapsbank för författare, forskare, bibliotek, festivaler och litteraturfrämjare, med möjlighet att filtrera på länder, målgrupper och format. På sikt kan den utvecklas till en navpunkt där nordiska aktörer annonserar utlysningar, residens, sommarskolor och samarbeten, vilket stärker både mobiliteten inom fältet och synligheten för nordisk barn- och ungdomslitteratur internationellt.

– Internationell sommarskola

I ett utvecklingsperspektiv skulle Vimmerby på sikt kunna bli platsen för en internationell sommarskola i barn- och ungdomslitteratur, genom ett partnerskap mellan Litteraturnod Vimmerby, Astrid Lindgrens Näs, RSS Litteratur och förslagsvis Linnéuniversitetet. Sveriges starka tradition inom barn- och ungdomslitteraturforskning och Linnéuniversitetets relevanta kurser ger en stabil akademisk grund för satsningen.

En sommarskola i Vimmerby kan samla forskarseminarier, textworkshops och platsbaserade

aktiviteter vid Astrid Lindgrens Näs, där deltagare – doktorander, masterstudenter och yrkesverksamma – fördjupar sig i nordiska perspektiv på barnlitteratur, språk och läsning i nära kontakt med residensförfattare och lokala aktörer.

Antwerpens internationella sommarskola i barnlitteratur visar att det finns ett tydligt intresse för forskningsinriktade sommarprogram som

kombinerar teori, metod och möten med författare och institutioner. En Vimmerby-baserad sommarskola kan inspireras av denna modell, men profilera sig mot nordisk barn- och ungdomslitteratur, platsens autenticitet och kopplingen till residensverksamheten, och därigenom ytterligare stärka Vimmerby som nav för både konstnärlig praktik och forskning inom barnlitteraturfältet.

Rekommendationer avseende utvecklingen inom RSS Litteratur och ”Morgondagens Pippi”

- **Håll barnlitteraturens estetiska och konstnärliga värde i centrum** och låt forskningen fungera som inspirationskälla, genom att knyta forskare till programpunkter som direkt svarar mot skaparnas frågor.
- **Säkra en tydlig profil med fokus på skaparna av berättelser** för barn och unga och låt inriktningen ligga på process, manus, karaktärer och världar i mötet mellan bok, film, spel och andra format.
- **Utveckla konferensprogrammet kring några tydliga nyckelspår** – exempelvis nya format, karaktärs- och världsskapande och konstnärlig frihet – och använd praktiska format som masterclasses, workshops, speeddating och matchmaking för att skapa konkreta samarbeten.
- **Bygg vidare på nuvarande styrka som mötesplats** för författare, illustratörer, manusförfattare, filmare och speldesigners och starta den nordiska utvecklingen i mindre skala 2026, med siktet inställt på en större gemensam ansökan och satsning 2028.
- **Säkra medel för rese- och deltagarstöd** så att fria kulturskapare från regionen och inbjudna nordiska gäster faktiskt kan delta. De olika regionerna respektive de nordiska ambassaderna i Sverige är här viktiga ekonomiska möjliggörare.
- **Arbeta systematiskt med extern finansiering** genom att kombinera grundfinansiering från RSS Litteratur med nationella och nordiska projektfonder och relevanta stiftelser.
- **Skapa strukturer för stipendier, residens och särskilda platser** eller kvoter för praktiserande författare och illustratörer i varje region, med tydliga kriterier och motivationsansökningar.
- **Etablera en nordisk referensgrupp** som gör inspel gällande programinnehåll, omvärldsbevakning och säkrar kontakter med andra nordiska plattformar.
- **Säkerställ lång planeringshorisont** genom tidig kontakt med nordiska finansiärer, ambassader och relevanta organisationer och genom att kommunicera programmet i god tid för att underlätta internationellt deltagande.

Organisationen – förutsättningar och resurser

Trepartssamverkan

Placeringen i Vimmerby utgår från kommunens starka position som Astrid Lindgrens hembygd och en tydlig kulturprofil, vilket ger både symbolvärde och konkret attraktionskraft för hela länet.

Verksamheten vilar på trepartssamverkan där Vimmerby kommun är huvudman, Region Kalmar län uppdragsgivare och staten medverkande part genom Kultursamverkansmodellen via Statens kulturråd. Kommunen ansvarar för lokaler och centrala administrativa funktioner, medan regionen och staten ger årliga verksamhetsbidrag inom ramen för den regionala kulturplanen, vilket möjliggör både verksamhets- och lönemedel.

Relationen mellan Region Kalmar län och Litteraturnod Vimmerby regleras genom en överens- kommelse kopplad till kulturplanen 2025 – 2028, där regionen formulerar övergripande mål, inriktning och ekonomiska ramar för litteraturområdet. De konstnärliga och innehållsliga besluten, samt den professionella ledningen av verksamheten, ligger hos Litteraturnod Vimmerby enligt principen om armlängds avstånd, med årlig uppföljning genom verksamhetssamtal på tjänstemannanivå och politisk rapportering i kulturplanearbetet.

Organisation, styrning och regional samverkan

Formellt ingår Litteraturnod Vimmerby i Vimmerby kommuns förvaltning, med två anställda – en verksamhetsledare (100%) och en projektledare/kommunikatör (70%) – samt en politisk styrgrupp med tre kommunala representanter.

Samtidigt verkar verksamheten i ett bredare regionalt samverkanslandskap där Regionsamverkan Syd-sverige ger politisk förankring, kollegiala nätverk och forum för gemensamma initiativ. Inom samarbetet RSS Litteratur deltar Litteraturnod Vimmerby i gemensamma satsningar på författarresidens, kompetensutveckling och utvecklingsprojekt som sträcker sig över flera regioner i södra Sverige. Genom detta samarbete får Vimmerby tillgång till större nätverk, delade resurser och en tydligare röst i nationella kulturpolitiska diskussioner om litteratur, läsning och konstnärliga villkor.

Viktiga förutsättningar

Som Region Kalmar läns plattform för litteratur- utveckling ska Litteraturnod Vimmerby fungera som gemensam resurs och utvecklingsmotor för författare, arrangörer och andra litteraturaktörer i alla länets

kommuner. Det regionala uppdraget ger tyngd, långsiktighet och möjlighet att samla aktörer över kommungränser kring barnlitteratur, läsfrämjande och det litterära arvet.

Den kommunala förvaltningsformen ger trygghet och stabilitet, samtidigt som Litteraturnod Vimmerby är organiserad relativt fristående inom kultur- och fritidsförvaltningen för att behålla handlingsfrihet och snabb beslutsförmåga. Medarbetarnas omvittrade kompetens och kombinationen av strategiskt och operativt arbete är avgörande för att omsätta de regionala målen i konkret verksamhet, vilket förutsätter att den professionella friheten värnas inom tydliga politiska ramar.

Genom Regionsamverkan Sydsverige ingår Litteratur- nod Vimmerby i ett större samarbete där litteratur lyfts som ett prioriterat konstområde. De gemensamma RSS-medlen kan användas för att bygga långsiktiga återkommande satsningar, skapa residens- och utvecklingsprogram och stärka möjligheten att söka nationell och internationell medfinansiering.

Kulturrådets föreslagna inriktning att stärka kommunernas roll i Kultursamverkansmodellen⁸ tydliggör att kommunerna både bär en stor del av finansieringen och bör ha ett strukturerat inflytande över den regionala kulturplaneringen. För Litteraturnod Vimmerby innebär detta en möjlighet att tydligare markera sin position som kommunalt förankrad men regionalt bärande infrastruktur, vilket underlättar argumentation för fleråriga utvecklingsmedel, särskilt inom barn- och ungdomslitteratur och läsfrämjande.

Styrning och organisation framåt

Under våren 2026 samlas bibliotek, Litteraturnod Vimmerby, kulturskolan och stadsmuseet under en gemensam enhetschef för kultur inom kultur-, fritids- och teknisk förvaltning i Vimmerby kommun. Syftet är att skapa en tydligare helhet, ökad sam- ordning och bättre resursutnyttjande mellan de olika kulturverksamheterna.

I den nya organisationen representeras Litteraturnod Vimmerby politiskt tydligt via kultur- och fritids- nämnden. Detta talar för att nuvarande styrgrupp successivt omformas till en mer rådgivande referens- eller expertgrupp, med fokus på både konstnärlig utveckling, och sakkunskap, men också omvärlds- analys och koppling till regionala och nationella strategier.

För att stärka den politiska förankringen av verksam- heten – speciellt ur en utvecklingsaspekt – är det

viktigt att man på fler politiska nivåer och samman- hang har inblick i uppdrag, resultat och regional betydelse. Regelbundna presentationer i fullmäktige och relevant nämnd kan bidra till ökad lokal stolthet, bättre förståelse för det regionala uppdraget och ett mer informerat samtal om resursbehov och prioriteringar.

Rekommendationer avseende organisation och finansiering

Region Kalmar län bör:

– Tillföra medel för att Litteraturnod Vimmerby ska kunna utöka bemanningen av organisationen, i första hand genom en dedikerad koordinator/ utvecklare med regionalt skriv- och läsfrämjande uppdrag riktad särskilt till barn och unga, förslagsvis med titeln "Litterautvecklare barn och unga". Motsvarande funktion finns redan inom flera andra regionala kulturverksamheter. Tjänsten skulle kunna omfatta samordning och utveckling av skriv- och läsfrämjande insatser kopplade till barn och unga och förstärka samverkan med såväl konstmuseum, länsmuseum och bibliotek samt skolor runt om i regionen. Här kan Region Kalmar läns nya samordnare för länets kulturskolor bli en viktig samarbetspartner för att inspirera till bland annat kurser i kreativt skrivande.

– Stärka det regionala stödet till Litteraturnod Vimmerby så att fler litterära festivaler, temadagar och återkommande arrangemang kan utvecklas. Det ger regionens invånare bättre möjligheter att möta och uppleva litteratur i många olika former. Ett ökat stöd skapar dessutom bättre förutsättningar för föreningar och kommuner att arrangera läsfrämjande aktiviteter, vilket i sin tur stärker bildning, delaktighet och gemenskap i hela regionen.

Vimmerby kommun bör:

– Klargöra Litteraturnod Vimmerbys uppdrag i den nya organisationen inom Vimmerby kommun genom en uppdaterad uppdragsbeskrivning, inklusive ansvarsfördelning för verksamhets- ledaren respektive enhetschefen för kultur i kommunen.

– Besluta kring Litteraturnod Vimmerbys inrikt- ning för att stadfästa och förankra verksamheten politiskt. Förslagsvis beslutar kommunfullmäktige kring verksamhetens grundprinciper. Nämnden för kultur, fritid och teknik bör årligen i samband med verksamhetsplanen besluta kring Litteraturnod Vimmerbys fokusområden inom

Ekonomi 2026

Total omsättning: 3,3 miljoner kronor

Intäkter:

– Inom samverkansmodellen har Litteraturnod Vimmerby erhållit totalt 2 miljoner kronor från Region Kalmar – 0,9 statliga medel via Kulturrådet och 1,1 direkt från Region Kalmar län.

– Därutöver går Vimmerby kommun in med 0,4, vilket motsvarar kostnader för bland annat kansli och administrativa insatser.

– Kulturrådet stödjer med 0,2 i form av projektbidrag ("Läs och skriv!").

– Genom Regionsamverkan Sydsverige, RSS, har Litteraturnod Vimmerby erhållit 0,4 för RSS-gemensamma kostnader inom samarbetet "Morgondagens Pippi".

– Övriga intäkter 0,3.

Kostnader:

– Löner, lokalhyra, administration: 2 miljoner kronor.

– Verksamhetskostnader; 0,9, vilket inbegriper bland annat, stipendium, arvodering till och arrangemang med författare, konferensmedverkan, priser och stipendier.

– 0,4 RSS-gemensamma kostnader för "Morgondagens Pippi".

⁸ <https://www.kulturradet.se/nyheter/2025/kulturradet-vill-starka-och-utveckla-kultursamverkansmodellen/>

de olika verksamhetsområdena. Se sammanställning av förslag sid 44.

- Etablera en årlig cykel för politisk förankring där Litteraturnod Vimmerby presenterar genomförda och kommande satsningar i kommunfullmäktige och kultur- och fritidsnämnden, inklusive särskild betoning på den regionala betydelsen för Kalmar län.

- Ändra styrningsmodell. Den formella arbetsledningen utgörs framöver av kultur- och fritidschefen, medan nämnden för kultur, fritid och teknik ansvarar för den politiska styrningen. Den nuvarande politiska styrgruppen föreslås därför avvecklas. Här kan man i stället se över behovet att bilda ett politiskt utskott som bereder frågor gällande Litteraturnod Vimmerby till nämnden. Vid behov kan också förslagsvis nämndens presidium och kultur- och fritidschef adjungeras till den referensgrupp, som föreslås inrättas, se nedan.

- Se över verksamheten för att finna möjliga synergieffekter mellan Vimmerby kommun och Litteraturnod Vimmerby, enligt modellen från Det fria ordets hus i Växjö där kommunen och regionen samverkar kring tjänster och finansiering. En anställd inom Vimmerby kommun kan till exempel ha hälften av sin tjänst betald av kommunen inom Kulturskola, bibliotek eller kommunikation, och andra hälften av Litteraturnod Vimmerby, inom till exempel området läsande och skrivande för barn och unga i Region Kalmar län.

Litteraturnod Vimmerby bör:

- Litteraturnod Vimmerby bör utse en referensgrupp som bidrar med expertkunskap och omvärldsanalys inom olika områden, däribland litteratur- och kulturområdet, verksamhetsutveckling och kulturstrategi med koppling till regionala och nationella aspekter.

- Ta fram en flerårig finansieringsstrategi som kombinerar ordinarie verksamhetsbidrag med systematiska ansökningar till stiftelser och nationella, nordiska och europeiska program och verksamheter. Göra en inventering av alla relevanta stiftelser och fonder kopplade till både litteratur, läsfrämjande och barn och unga, nationellt respektive regionalt. På sid 46 återfinns ett antal aktörer som på en nationell och nordisk nivå kan vara relevanta samverkansparter kring en nordisk utveckling.

- Fördjupa och fortsatt aktivt söka samverkan med relevanta aktörer lokalt, regionalt, nationellt och internationellt, så att Litteraturnod Vimmerby kan fungera som en samlande plattform för långsiktiga satsningar på barn- och ungdomslitteratur, stärkta villkor för litterära upphovspersoner och en levande infrastruktur för läsning, skrivande och berättande i hela Kalmar län.

- Tydliggöra det regionala uppdraget genom att avsändaren och budskapet "Litteraturnod Vimmerby – Region Kalmar läns plattform för litteraturutveckling" används konsekvent i all kommunikation.

ÖLitt 2025 Grethe Rottböll, Cecilia Uddén och Per Wirtén. Foto: ÖLitt

Folk och kultur i Eskilstuna 2026. Språkmuseets chef Patrik Hadenius, språkröret Amanda Lind (MP) och Tove Folkesson, Kalmar läns regionförfattare 2020. Foto: Litteraturnod Vimmerby

Sammanfattning av mål samt förslag till principer och utgångspunkter

Beslutade mål:

Litteraturnod Vimmerbys mål under 2025 – 2028 i överenskommelse mellan Region Kalmar län och Vimmerby kommun

- **Fördjupa och formalisera samarbetet** med nyckelaktörer och organisationer lokalt, regionalt och nationellt där Litteraturnod Vimmerby kan fullgöra sitt uppdrag som handlar om att:
- **Skapa nya former** för samverkan med kommuner och organisationer i hela länet kring litterära arrangemang och författarbesök.
- **Med utgångspunkt i Vimmerbys litterära kulturarv** Astrid Lindgren utveckla samarbeten med nationella och internationella institutioner i syfte att lyfta barnlitteratur som konstform.
- **Skapa en interregional plattform** inom Regionsamverkan Sydsverige med fokus på nya berättelser för barn och unga i tvärkonstnärliga möten.
- **Förbättra villkoren** för litterära upphovspersoner i Kalmar län.

Förslag till vägledande grundprinciper för Litteraturnod Vimmerby:

1. Barnperspektiv och berättandets kraft

Verksamheten utgår från Astrid Lindgrens syn på barnet, litteraturen och berättandets kraft, där barn och unga ses som kompetenta med rätt att skapa, uttrycka sig och bli lyssnade på.

2. Litteratur som konstform

Litteratur, med särskilt fokus på barn- och ungdomslitteratur, utvecklas och stärks som konstform med tyngd på kvalitet, fördjupning, konstnärlig frihet och goda villkor för yrkesverksamma författare och andra litterära aktörer.

3. Demokrati, yttrandefrihet och mänskliga rättigheter

Verksamheten vilar på demokratiska värderingar och barnets rättigheter, med särskilt fokus på yttrandefrihet, konstnärlig frihet och barns och ungas möjlighet att delta i det offentliga samtalet genom läsning och eget skapande.

4. Långsiktiga strukturer genom samverkan

Programpunkter och aktiviteter planeras och genomförs i nära samverkan med skolor, bibliotek, civilsamhälle, kulturinstitutioner och andra relevanta aktörer för att bygga långsiktiga, hållbara strukturer som stärker läsning, skrivande och litteraturens ekosystem.

5. Regional förankring och internationell utblick

Arbetet utgår från en stark regional förankring och utvecklas genom nationella och internationella samarbeten, med särskilt fokus på nordiska relationer, kunskapsutbyte och gemensamma satsningar på barnlitteratur som konstform.

Förslag till fokusområden för Litteraturnod Vimmerbys olika verksamhetsområden:

Verksamhetsområde 1: Barn och unga i Kalmar län

- **Att aktivera och sprida lust** hos barn och unga i Kalmar län att skriva och läsa.
- **Att i samverkan med skolor, bibliotek och andra relevanta aktörer** öka barn och ungas kunskap om det skrivna ordets betydelse, om yttrandefrihet och konstnärlig frihet.
- **Att i samverkan med organisationer i och utanför Kalmar län** fördjupa arbetet kring yttrandefrihet och demokrati genom att pröva nya metoder för att inspirera barn och unga att utveckla sitt kreativa skrivande.

Verksamhetsområde 2: Litteraturutveckling i Kalmar län

- **Stärka författaress och andra litterära aktörers villkor och förutsättningar** genom samverkan med regional biblioteksutveckling, kommunala bibliotek, regionala kulturinstitutioner, civilsamhälle, studieförbund och andra relevanta aktörer.
- **Sätta ljuset på och synliggöra författarskap**, skapa fler mötesplatser för författare samt mellan författare och läsare.
- **Utveckla kontakter och samarbeten** som stärker regionen som en nationell och internationell mötesplats för barnlitteratur som konstform.

Verksamhetsområde 3: Regionsamverkan Sydsverige:

- **Barnlitteratur som konstform:** Utveckla konceptet "Morgondagens Pippi" – konferens, forskarseminarium och residensverksamhet.
- **Samarbete och internationalisering:** Bygga regionalt samarbete inom barnlitteratur som konstform för ökad tyngd nationellt och internationellt, med särskilt fokus på nordiska samarbeten.
- **Yttrandefrihet och demokrati:** Dra nytta av den gemensamma kompetensen i utvecklandet av våra samarbeten med till exempel Svenska Pen, Skrivambassadör för unga med flera aktörer inom området.

Bilaga

Nordiska samverkanspartner

Nedanstående aktörer, organisationer och verksamheter i Norden kan vara relevanta ur ett samverkansperspektiv kring barn- och ungdomslitteratur.

Sverige

- Svenska barnboksinstitutet (SBI) – nationellt kunskapscentrum, forskningsmiljö och samverkanspart kring konferenser, statistik och dokumentation.
- ALMA – prisorganisation med starkt internationellt nätverk och erfarenhet av symposier och program kring barnlitteratur.
- Svensk biblioteksörening – plattform för spridning, branschdialog och biblioteksanknutna satsningar.
- Kulturrådet – central finansiär och dialogpart för nationella och nordiska samarbeten.
- Författarcentrum, Författarförbundet, förlag och distributörer – viktiga när frågor om spridning, professionella nätverk och branschkopplingar kommer in.
- Linnéuniversitetet och Lunds universitet – möjliga akademiska huvudpartners, kopplat till forskarskolor, lärarutbildning och kulturvetenskap.
- CHILL – Centre for Childhood Research in Literature, Language and Learning vid Linnéuniversitetet, med kurser och forskning om barn- och ungdomslitteratur, film och lärande.
- Folkhögskolor och skrivarskolor (t.ex. Skurups, Fridhems, Jakobsbergs) – relevanta i ett utbildnings- och residensperspektiv.

Danmark

- Manuskriptsolen For Børnefiktion, Köpenhamn
- Center for Børns Litteratur og Medier vid Aarhus universitet – fungerar som nationellt centrum för barnlitteraturforskning, utbildning och författarskola.
- Danska national- och folkbibliotek, särskilt Århusbiblioteken, som samarbetspart kring program och konferenser.
- Bogforum, Köpenhamn – stor mäsas med barnboksdel och skolprogram, relevant som scen för nordiska satsningar.
- Danska författar- och illustratörsorganisationer samt förlag med stark barnboksprofil (Gyldendal, Høst & Søn m.fl.) – potentiella branschpartners.

Norge

- Norsk barnebokinstitut – central institution för utbildning, forskning och utvecklingsprojekt inom barn- och ungdomslitteratur.
- Nordisk barnebokkonferanse (NBBK), numera i Lillestrøm – återkommande nordisk konferens tillsammans med bl.a. Norsk barnebokinstitut, IBBY Norge och Leser søker bok.
- NORLA – ansvarig för att sprida norsk litteratur internationellt; relevant för översättning, residens och internationella samarbeten.
- NBU (Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere) – facklig och konstnärlig organisation för barn- och ungdomsboksförfattare.
- Norsk Forfattersentrum – organiserar författarbesök och kan kopplas till residens, turnéer och program.
- Grafill – organisation för illustratörer och visuell kommunikation; relevant för bilderboks- och seriefokus.
- NFFO – Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening; viktig för sakprosaprojekt för barn och unga.
- Foreningen !les (Association Read), – nationell läsfrämjande organisation som driver priser som Ungdommens kritikerpris och Bokslukerprisen, med stor räckvidd i skolor.

Finland

- Åbo Akademi / Centret för barn- och ungdomslitteratur – stark forskningsmiljö med inriktning på nordisk barnlitteratur.
- Helsingfors universitet och nationella biblioteksaktörer – möjliga partners för nordisk forskarskola eller residens.
- IBBY Finland och nationella författar- och illustratörsorganisationer – relevanta nätverk för inbjudningar och program.
- Finnish Institute for Children's Literature – dokumentations och forskningscenter som kompletterar universitetsmiljöerna.

Island

- Isländska barnboksinsitutet och Reykjavíks UNESCO City of Literature – potentiella partners i ett vidare nordiskt/isländskt spår.

Nordiska och internationella nivåer

- Nordiska ministerrådet – politisk och finansiell ram; kräver koppling till nordiska finansiärer, ambassader och Svenska institutet för att nätverken ska fungera.
- Föreningen Norden – möjlig partner för nordiskt perspektiv, skolprogram och demokratifrågor.
- IBBY Nordic – knutpunkt mellan de nationella IBBY-sektionerna.
- Nordisk kulturkontakt och program som Norden 0–30 – finansiering och partnerskap för nordiska samarbetsprojekt.
- NORDICOM – kunskapscentrum för medie- och kommunikationsforskning, relevant vid fokus på berättelser, skärmtid och medielandskap.
- Bologna Children's Book Fair och liknande bokmässor – internationella arenor där en nordisk satsning kan synliggöras.

- Nordic Journal of Childlit Aesthetics (BLFT) – nordisk open access-tidskrift med redaktionell bas i Norden, viktig som nod för forskarnätverk och temanummer.-
- Research Network for Interspecies Relations in Children's Cultures (Linköpings universitet) – nordiskt nätverk om människa–djurrelationer i barnkultur och barnlitteratur.
- Children's Culture Researchers in the Nordic Countries (BINNorden) – tvärvetenskapligt nätverk för forskare inom barnkultur, inklusive barnlitteratur.
- Nordic Network for Children's Literature Studies (NorChiLNet) – nätverksstruktur som kan användas som kontaktyta mot forskare.
- NaChiLitCul – Nature in Children's Literature and Culture, forskargrupp som arrangerar nordiska workshopar om ekokritiska perspektiv på barn- och ungdomslitteratur.
- Nordiska ministerrådets läsfrämjandesatsningar, t.ex. projekt kring lästråd i Reykjavik och gemensamma nordiska samtal på Bokmässan i Göteborg.
- Kulturanalys Norden – nordiskt kunskapscentrum för kulturpolitik med rapporter om regeringsinitiativ för barns och ungas läsning i Norden.

Emil-priset 2024. Cecilia Davidsson och pristagaren Emma AdBåge. Foto: Litteraturnod Vimmerby

Morgondagens Pippi 2024. Marit Törnqvist och Nicolas Lunabba. Bart Moeyaert i samtal med Balsam Karam.
Foto: Josefine Antonsson

Lista på intervjupersoner

Nedanstående personer har via samtal, intervjuer och diskussioner medverkat i rapporten.

- Malin Anell**
Regionråd (S), Region Kalmar län

Åsa Bergman
Verksamhetsansvarig Astrid Lindgren Memorial Award

Malin Billing
Ansvarig teaterrättigheter, Astrid Lindgren AB

Agnes-Margrethe Bjorvand
Docent i nordisk barn- och ungdomslitteratur, Universitetet i Agder, Norge

Lena Sundgren Brorsson
Utvecklare litteratur och serier, Region Skåne

Mia Carlsson
Samordnare kultur, Region Kalmar län

Carl Dahlin
Oppositionsråd (M) Region Kalmar län

Ola Hammarbäck
Vice ordförande Kultur- och fritidsutskottet (KD), Vimmerby kommun, styrgrupp Litteraturnod Vimmerby

Peter Högberg (S)
Ledamot i Kommunfullmäktige, Vimmerby kommun, styrgrupp Litteraturnod Vimmerby

Niklas Gustafsson
Kommunstyrelsens 2:e vice ordförande (M), Vimmerby kommun

Jonas Heintz
Avdelningschef Kulturutveckling, Region Halland

Jocke Johansson
VD, Astrid Lindgrens Värld
- Lars Johansson**
Ordförande i Kultur- och fritidsutskottet (V), Vimmerby kommun, styrgrupp Litteraturnod Vimmerby

Pär-Gustav Johansson
Oppositionsråd (M), Region Kalmar län

Christina Kall
Utvecklare Litteratur, Region Halland

Egon Karlsson
Utvecklingschef, Vimmerby kommun

Ola Karlsson
Kommundirektör, Vimmerby kommun

Anna Lyrevik
Kulturchef, Region Skåne

Chrysogonus Siddha Malilang
Universitetslektor, fil. doktor i litteraturvetenskap, Malmö universitet

Malin Nauwerck
Forskare i litteraturvetenskap, Svenska barnboksinstitutet

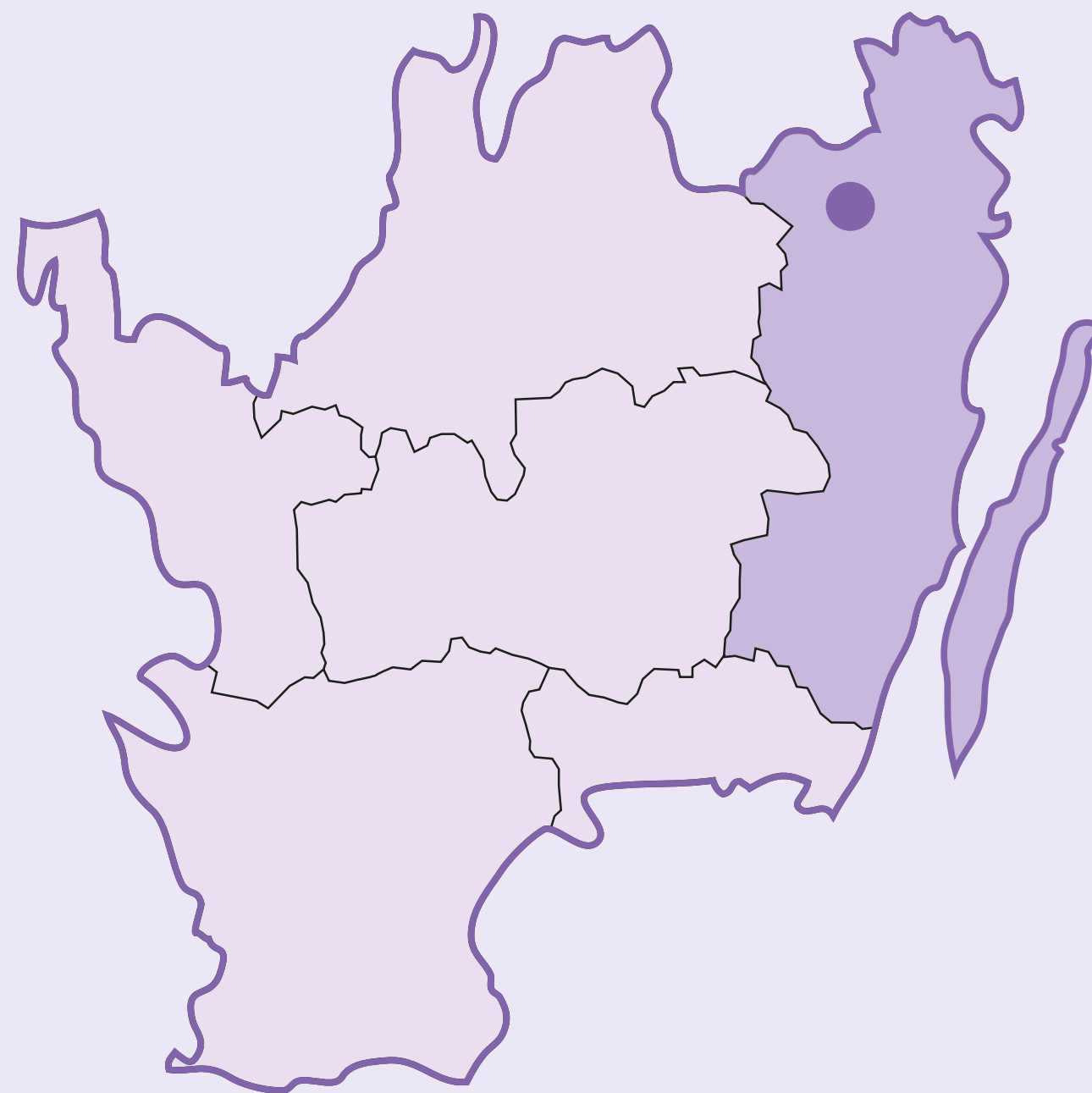
Nils Nyman
Styrelseordförande, Astrid Lindgren Aktiebolag

Eva Kindstrand Ströberg
Kommunstyrelsens ordförande (S), Vimmerby kommun

Mia Österlund
Professor i litteraturvetenskap, Åbo Akademi, Finland

Vimmerby berättar 2023, invigning på torget. **ÖLitt** 2025. **Den stora läsutmaningen** 2025, klassresa på Astrid Lindgrens Värld. Foto: Josefine Antonsson, ÖLitt

Mars 2026

Produktion: Eric Sjöström, Erda konsult AB, www.erdakonsult.se

Grafisk form: Margaretha Ekstrand-Almér, Margaretha Ekstrand Produktion

Tryck: Proud Power Agency, Vimmerby

